

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Tomáš Ježek

Právní úprava trestného činu výtržnictví

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Bc. Vladimír Pelc, Ph.D.

Katedra: Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu) : 24. 6. 2019

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 166 203 znaků včetně mezer.

.....
Tomáš Ježek

V Praze dne 24. 6. 2019

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval JUDr. Bc. Vladimíru Pelcovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a vstřícnost při zpracování mé diplomové práce. Dále bych chtěl poděkovat své rodině za trpělivost a podporu v průběhu celého mého studia.

Obsah

Úvod	1
1. Trestný čin výtržnictví a jeho skutková podstata	3
1.1. Vymezení trestného činu	3
1.2. Skutková podstata trestného činu výtržnictví	4
1.3. Subjekt trestného činu výtržnictví	5
1.4. Subjektivní stránka trestného činu výtržnictví	7
1.5. Objekt trestného činu výtržnictví	8
1.6. Objektivní stránka trestného činu výtržnictví	10
1.6.1. Hrubá neslušnost	11
1.6.2. Výtržnost	12
1.6.3. Demonstrativní výčet výtržnických jednání	13
1.7. Fakultativní znaky skutkové podstaty trestného činu výtržnictví	16
1.7.1. Spáchání činu veřejně	16
1.7.2. Spáchání činu na místě veřejnosti přístupném	17
1.8. Kvalifikované skutkové podstaty trestného činu výtržnictví	19
1.8.1. Spáchání opětovně	19
1.8.2. Spáchání členem organizované skupiny	21
1.9. Posouzení trestných činů výtržnické povahy	22
1.10. Nedostatky skutkové podstaty a úvahy de lege ferenda	23
2. Souběh trestného činu výtržnictví	26
2.1. Jednočinný souběh nestejnorodý	26
2.2. Vyloučení souběhu z důvodu faktické konzumpce	27
3. Trestný čin výtržnictví a související přestupky	29
3.1. Vymezení přestupku vůči trestnému činu	29
3.2. Přestupky postihující jednání výtržnického charakteru	30
4. Postih výtržnického jednání v minulosti	33
4.1. Zákon č. 117/1852 ř.z., o zločinech, přečinech a přestupcích	33

4.2. Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon	34
4.3. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon	36
4.4. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník	39
5. Komparace se zahraniční úpravou	40
5.1. Slovensko.....	40
5.2. Německo	42
6. Problém diváckého násilí	45
6.1. Vymezení fenoménu diváckého násilí a fotbalového chuligánství	45
6.2. Projevy diváckého násilí.....	47
6.3. Problematika diváckého násilí v České republice	48
6.4. Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce.....	54
6.5. Problematika diváckého násilí na evropské úrovni	58
6.5.1. Činnost Rady Evropy.....	58
6.5.2. Činnost Evropské unie	60
6.5.3. Činnost FIFA, UEFA a dalších subjektů	61
6.6. Zhodnocení úspěšnosti boje s diváckým násilím	62
Závěr.....	64
Seznam zkratk.....	66
Seznam použité literatury a pramenů	67
Knížní prameny	67
Odborné články	68
Internetové zdroje.....	68
Právní předpisy a mezinárodní dohody	70
Soudní rozhodnutí	70
Seznam příloh.....	73
Příloha č. 1:.....	74
Příloha č. 2:.....	75
Název práce, abstrakt a klíčová slova v českém jazyce	76
Název práce, abstrakt a klíčová slova v anglickém jazyce.....	78

Úvod

Trestný čin výtržnictví se v československém a posléze českém právním řádu vyskytuje již od roku 1957 a jeho současnou úpravu nalezneme ve zvláštní části trestního zákoníku mezi trestnými činy proti pořádku ve věcech veřejných pod § 358. Ačkoli znění skutkové podstaty doznalo v průběhu let jistých změn, ať už v důsledku proměnlivých politických poměrů, nebo potřeby reagovat na společensky nežádoucí jevy, vždy pro ni byla charakteristická značná míra neurčitosti vycházející z pojmů hrubá neslušnost a výtržnost. To s sebou dnes i v minulosti přinášelo možnost postihovat skrze trestný čin výtržnictví širokou škálu odlišných jednání fyzických i slovních, což v období před rokem 1989 vedlo ke zneužívání daného trestného činu pro politické účely, a za pachatele tak byli běžně označováni disidenti a další osoby nepohodlné tehdejšímu režimu. I když jsem přesvědčen, že tato praxe s pádem komunistického režimu ustala, nelze ani dnes vyloučit jednotlivé excesy v podobě trestněprávního postihu domnělých výtržnických jednání, u kterých není takový postup na místě.

Výrazná neurčitost skutkové podstaty v porovnání s jinými trestnými činy tak klade na soudy a další orgány činné v trestním řízení mnohdy obtížný úkol vhodné interpretace. A právě vytyčení mezi adekvátního výkladu ve světle dosavadní judikatury a odstranění případných nejasností rozbořem jednotlivých znaků základní i kvalifikované skutkové podstaty pokládám za hlavní cíl mé práce, který mě přiměl si dané téma zvolit. Získané poznatky bych následně rád zúročil v rámci úvah o vhodných změnách *de lege ferenda*. K tomuto účelu by měla posloužit také komparace se zahraniční úpravou, konkrétně s trestnými činy obsaženými v právních řádech Německa a Slovenska, tedy států nejbližších naší právní kultuře.

Druhým a souvisejícím cílem mé práce je poskytnout všestrannou ucelenou charakteristiku trestného činu výtržnictví. Za účelem vymezení jeho pozice v českém právním řádu se hodlám zaměřit na vztah k jiným trestným činům a přípustnost jejich jednočinného souběhu. Pozornost budu věnovat také korespondujícím přestupkům proti veřejnému pořádku a občanskému soužití včetně hledisek určujících, zda se v konkrétních případech výtržnického jednání uplatní prostředky trestní represe, nebo pouze nástroje správního trestání. Pro naplnění druhého cíle mé práce zmapuji též historický vývoj postihu výtržnictví na našem území.

Třetí a z mého pohledu nejzajímavější cíl mé práce pak představuje rozbor mediálně frekventované problematiky diváckého násilí jako zvláštní formy výtržnického jednání. Vzhledem k tomu, že je mi blízké fotbalové prostředí, které se v souvislosti s fenoménem diváckého násilí zmiňuje nejčastěji, chci se v této práci zaměřit především na situaci na tuzemských fotbalových stadionech a vývoj boje s fotbalovým chuligánstvím po legislativní

stránce. K mému zájmu o danou oblast přispívá i skutečnost, že z politických kruhů občas, typicky v návaznosti na konkrétní medializované incidenty, slýcháme návrhy razantních řešení v podobě zvláštních zákonů proti fotbalovým výtržníkům. Rád bych proto objasnil, zda jsou obdobné návrhy pouhou lacinou snahou o nárůst politických preferencí, nebo zda mají racionální základ a skutečně mohou přispět ke zlepšení situace v ochozech stadionů.

1. Trestný čin výtržnictví a jeho skutková podstata

V první části své práce rozebírám základní a posléze kvalifikovanou skutkovou podstatu trestného činu výtržnictví dle účinné právní úpravy, a to zejména s důrazem na relevantní judikaturu týkající se výkladu znaků objektivní stránky vyjádřených neurčitými právními pojmy. Závěr této části je věnován úvahám nad změnami trestného činu výtržnictví *de lege ferenda*.

1.1. Vymezení trestného činu

Trestným činem dle českého právního řádu je v souladu s ustanovením § 13 odst. 1 TrZ protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. Na základě uvedené definice vycházející z tzv. formálního pojetí trestného činu je u každého jednání, jež má být shledáno trestným činem, obligatorně vyžadováno naplnění pojmových znaků, tedy protiprávnosti a formálních znaků trestného činu uvedených v trestním zákoně, které lze dle trestněprávní nauky rozčlenit do dvou skupin.

Na jedné straně se stojí obecné znaky, totožné u všech trestných činů. V souladu s nimi se trestného činu může dopustit pouze fyzická osoba starší 15 let, která je v době spáchání přičetná. V případě mladistvého pachatele zákon stanovuje rovněž požadavek rozumové a mravní vyspělosti dostatečné pro ovládnutí svého jednání a rozpoznání jeho protiprávnosti.¹

Druhou podmnožinou formálních znaků představují typové znaky tvořící tzv. skutkovou podstatu, které jsou dále členěné do skupin označovaných subjekt, subjektivní stránka, objekt a objektivní stránka. Skutkovou podstatu teorie ve vztahu k určitému trestnému činu vymezuje jako „*souhrn jeho typových znaků, které na jedné straně vyjadřují typovou škodlivost daného druhu trestného činu pro společnost a na druhé straně odlišují tento druh trestného činu od jiných druhů trestných činů*“.² Jde o abstraktní popis určitého trestného činu v zákoně, který však musí být s ohledem na požadavky zásady *nullum crimen sine lege certa* vymezen s patřičnou mírou určitosti a jasnosti.³ Právě v souvislosti se širokou a značně neurčitou formulací skutkové podstaty trestného činu výtržnictví může vyvstat otázka, zde je tento požadavek dostatečně naplněn.

¹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. s. 126-135. Student. ISBN 978-80-7502-236-3.

² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 97. ISBN 978-80-7552-358-7.

³ Ibid.

Výše uvedené formální vymezení trestného činu, jehož užitím se zákonodárce odklonil od tradice materiálního pojetí předchozích kodifikací⁴, je v § 12 odst. 2 TrZ doplněno a limitováno hmotněprávním korektivem subsidiarity trestní represe, podle něhož se trestněprávní následky uplatní pouze v případech společensky škodlivých, kdy nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. S ohledem na výše uvedené „změkčení“ je proto ve vztahu k platné právní úpravě dle Jelínka vhodnější hovořit spíše o materializovaném formálním pojetí trestného činu.⁵

Posouzení, zda uplatnění trestněprávních prostředků odpovídá uvedenému korektivu, přitom právě u trestného činu výtržnictví mnohdy představuje tu vůbec nejspornější otázku, s níž se musí orgány činné v trestním řízení při svém postupu vypořádat. V případech výtržnického jednání nižší závažnosti se pak nabízí zejména uplatnění odpovědnosti za přestupky proti veřejnému pořádku nebo proti občanskému soužití, o čemž blíže pojednává třetí část této práce.

1.2. Skutková podstata trestného činu výtržnictví

Současná úprava trestného činu výtržnictví je začleněna do hlavy desáté zvláštní části trestního zákoníku, pojmenované Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných, dílu šestého s názvem Jiná rušení veřejného pořádku a zní následovně:

§ 358

Výtržnictví

- (1) *Kdo se dopustí veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném hrubé neslušnosti nebo výtržnosti zejména tím, že napadne jiného, hanobí hrob, historickou nebo kulturní památku, anebo hrubým způsobem ruší přípravu, průběh nebo zakončení organizovaného sportovního utkání, shromáždění nebo obřadu lidí, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.*
- (2) *Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1*
 - a) *opětovně, nebo*
 - b) *jako člen organizované skupiny.*

⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 89. ISBN 978-80-7552-358-7.

⁵ JELÍNEK, Jirí a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. s. 131. Student. ISBN 978-80-7502-236-3.

Z hlediska typové závažnosti v sobě daný paragraf zahrnuje jednak základní skutkovou podstatu v odstavci prvním, stanovující znaky běžného typu tohoto trestného činu, jednak kvalifikovanou skutkovou podstatu upravenou v odstavci druhém, která přidává další znaky typizující vyšší míru společenské škodlivosti⁶. Naopak privilegovanou skutkovou podstatu vyjadřující nižší společenskou škodlivost v trestním zákoníku nenalezneme.

Z hlediska členění trestných činů na přečiny a zločiny dle 14 odst. 1 TrZ řadíme výtržnictví do dříve uvedené kategorie, neboť se jedná o úmyslný trestný čin, za který je možno uložit trest odnětí svobody ve výši až dvou let, respektive až tří let v případě naplnění kvalifikované skutkové podstaty.

1.3. Subjekt trestného činu výtržnictví

Subjektem neboli pachatelem trestného činu je fyzická či právnická osoba, jejíž jednání naplnilo všechny znaky skutkové podstaty trestného činu a která je v době jeho spáchání nadána trestní odpovědností.⁷

Ustanovení § 358 TrZ nestanovují žádné zvláštní požadavky na vlastnosti, způsobilost nebo postavení pachatele. Není tedy vyžadován speciální či konkrétní subjekt a daného trestného činu se může dopustit kterákoli fyzická osoba, která byla v době spáchání příčetná a zároveň dovršila 15. rok života, v případě mladistvého rovněž dostatečně rozumově a mravně vyspělá.

Pachatelem může být za podmínek uvedených ve ZTOPO též právnická osoba, neboť § 358 TrZ není zahrnut v taxativním výčtu trestných činů dle § 7 ZTOPO, u kterých je trestní odpovědnost právnických osob vyloučena, to však až v důsledku novelizace provedené zákonem č. 183/2016 Sb. s účinností od 1. 12. 2016. Ačkoli v letech 2017 a 2018 dle sdělení Policie ČR nebylo vůči právnickým osobám zahájeno žádné trestní stíhání pro trestný čin výtržnictví a ani do budoucna v tomto směru zřejmě nelze očekávat častý výskyt případů v porovnání například s hospodářskou nebo majetkovou kriminalitou, rozšíření možné trestní odpovědnosti právnických osob v tomto směru považuji za naprosto logický krok, neboť se jistě nabízejí situace, v nichž dochází k výtržnickému jednání přičitatelnému právnické osobě, ať už u spolků, jehož vedení páchá výtržnosti v rámci spolkové činnosti, nebo při propagaci obchodní společnosti prováděné zaměstnanci vysoce vulgárním způsobem.

⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 100. ISBN 978-80-7552-358-7.

⁷ Ibid. s. 154.

Pokud jde o určení statisticky nejběžnější skupiny pachatelů z hlediska věku a pohlaví, z kriminalistických údajů z let 2014 až 2016 plyne, že trestný čin výtržnictví páchají v drtivé většině muži mezi 18. a 39. rokem života. Vycházíme-li z počtu odsouzených, v průměru sledovaných let půjde o více než 80 % všech případů. Vůbec nejčastější věkovou skupinou jsou v tomto ohledu muži od 20 do 24 let. Oproti tomu ženy tvoří pouze necelých 6 % odsouzených pachatelů, což je několikanásobně nižší zastoupení, než udávají statistiky z hlediska veškeré trestné činnosti, kde jde zhruba o 18 % případů.⁸

Stran úvah nad možnými důvody zvýšeného nepoměru mužských a ženských pachatelů daného trestného činu lze předně zmínit násilnický charakter jednání, se kterým je páčání trestného činu výtržnictví často, nikoli však výlučně, spojeno. Ryze násilná kriminalita v podobě ublížení na zdraví, rvačky, vydírání a dalších trestných činů je přitom i ve srovnání s celkovou kriminalitou výrazně mužskou záležitostí, na které se ženy podílejí pouze ve zhruba 10% případů.⁹

Příčinu však můžeme spatřovat i ve statistikami nezohledněném fenoménu ženské latentní kriminality, tedy kriminality, která sice je spáchána a zakládá trestní odpovědnost, avšak posléze nevyjde najevo, a nestane se tak předmětem trestního stíhání.¹⁰ Její podíl se z hlediska celkové kriminality žen odhaduje jako podstatně vyšší než v případě mužů, jakkoli tento nepoměr nelze z pochopitelných důvodů přesně procentuálně vyjádřit.¹¹ U trestného činu výtržnictví si přitom můžeme snadněji než u ostatních trestných činů představit konkrétní situace, kdy se tytéž projevy hrubé neslušnosti, například v podobě nudismu či exhibicionismu, případně výtržnosti ve formě fyzického útoku u společnosti setkají s podstatně větším odporem a odsouzením ústícím v oznámení policejním orgánům, pokud se jich veřejně či na místě veřejnosti přístupném dopouštějí muži. Ženský exhibicionismus nebo jiné formy výtržnického jednání mohou naopak v určitých případech vzbuzovat spíše zájem než pohoršení.¹²

⁸ K tomu podrobněji v Příloze č. 2.

⁹ GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 4. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 242. ISBN 978-80-7478-614-3.

¹⁰ Latentní kriminalita. *Eprávo* [online]. 2002 [cit. 2. 2. 2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/latentni-kriminalita-15571.html>

¹¹ GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 4. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 98. ISBN 978-80-7478-614-3.

¹² UZEL, Radim. K úchylnkám mužů a žen přistupuje společnost jinak. *Novinky* [online]. 2009 [cit. 2. 2. 2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zena/vztahy-a-sex/158147-k-uchylnkam-muzu-a-zen-pristupuje-spolecnost-jinak.html>

1.4. Subjektivní stránka trestného činu výtržnictví

Subjektivní stránka trestného činu jakožto další skupina znaků skutkové podstaty charakterizuje vztah mezi trestným činem a psychikou pachatele. Jediným jejím obligatorním znakem je zavinění, vyskytující se ve formě úmyslu nebo nedbalosti.¹³

K naplnění základní skutkové podstaty trestného činu výtržnictví je v souladu s ustanovením § 13 odst. 2 TrZ vyžadováno úmyslného zavinění pachatele, jelikož ustanovení § 358 odst. 1 TrZ výslovně nestanoví, že ke spáchání postačí zavinění nedbalostní. Ve vztahu k okolnostem zvláště přitěžujícím dle druhého odstavce je však v souladu s § 17 TrZ nutno aplikovat opačný princip, kdy postačí zavinění z nedbalosti, není-li stanoveno jinak.

Formu zavinění u zvláště přitěžujících okolností proto zákon výslovně uvádí jen tam, kde je vyžadováno zavinění ve formě úmyslu, v dalších případech však lze k požadavku úmyslu dojít též na základě výkladu.¹⁴ Takovou okolnost představuje i spáchání činu členem organizované skupiny, kterou může pachatel vzhledem k její povaze naplnit pouze zaviněním ve formě úmyslu.¹⁵ Naopak pro přihlídnutí k okolnosti opětovného spáchání postačí dle odborné literatury¹⁶ zavinění ve formě nedbalosti, ačkoli v praxi i zde nastává otázka, zda je nedbalost u znaku opakování úmyslně páchaného trestného činu vůbec myslitelná.

Fakultativní znaky subjektivní stránky, tedy pohnutka neboli motiv a cíl neboli záměr, nejsou ve skutkové podstatě trestného činu výtržnictví nikterak vyžadovány. Z hlediska posouzení vzniku trestní odpovědnosti, respektive naplnění formálních znaků trestného činu výtržnictví je ovšem v souladu se závěry judikatury nutno zohlednit mimo jiné rovněž pachatelův motiv, zejména pak zda touto pohnutkou pachatel projevil aroganci vůči ostatním osobám, nebo zda byl pouze vyprovokován, a proto překročil rámce běžné reakce.¹⁷ Existence omluvitelné pohnutky pak může dokonce vylučovat trestní odpovědnost v případech, kdy mezi jednáním a pohnutkou pachatele panuje určitý vztah proporcionality.¹⁸

Význam pohnutky nebo cíle na straně pachatele spočívá rovněž ve spoluurčení povahy a závažnosti trestného činu pro účely individualizace ukládaného trestu ve smyslu § 39 TrZ.

¹³ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. s 218-221. Student. ISBN 978-80-7502-236-3.

¹⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 200. ISBN 978-80-7552-358-7.

¹⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 3325. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

¹⁶ Ibid. s. 1476.

¹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 6. 12. 2001, sp. zn. 3 Tz 208/2001

¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 7 Tdo 924/2013

1.5. Objekt trestného činu výtržnictví

„Objektem trestného činu rozumíme právní hodnoty a zájmy, na jejichž zachování má společnost zvláštní zájem, takže jim stát poskytuje trestněprávní ochranu. Jedná se o abstraktní duchovní hodnoty společenského řádu, které jsou předmětem ochrany v trestním právu, a nikoli o konkrétní reálné předměty.“¹⁹ Tyto hodnoty obvykle nejsou přímo uvedeny v zákoně, a musíme je proto dovozovat výkladem. Podle míry obecnosti pak rozlišujeme objekt obecný, jakožto souhrn všech vztahů, zájmů a hodnot chráněných trestním zákonem, dále objekt druhový, jenž zahrnuje společné druhové rysy individuálních objektů jednotlivých trestných činů, a konečně objekt individuální, označující zájem, k jehož ochraně je určeno jednotlivé ustanovení zvláštní části trestního zákoníku.²⁰

Zatímco obecný objekt je pro všechny trestné činy totožný, pro vymezení druhového objektu poskytuje základní vodítko systematické zařazení trestného činu výtržnictví do hlavy desáté dílů šestého zvláštní části trestního zákoníku. Hlava desátá v sobě sdružuje trestné činy, které přímo či nepřímo ohrožují činnost orgánů státu, územní samosprávy a jiných orgánů veřejné moci nebo jinak ohrožují pořádek ve věcech veřejných. Objekt ochrany zde tudíž tvoří společenské vztahy, zájmy a hodnoty nezbytné k tomu, aby stát budovaný na principu demokracie a zákonnosti mohl řádně vykonávat své funkce.²¹ Dle druhového objektu jsou trestné činy v hlavě desáté dále rozděleny do osmi dílů, přičemž díl šestý, obsahující vedle trestného činu výtržnictví též trestné činy šíření poplašné zprávy dle § 357 TrZ, hanobení lidských ostatků dle § 359 TrZ a opilství dle § 360 TrZ, ochraňuje veřejný pořádek před některými zvláštními útoky proti obecným společenským zájmům na ochraně soužití ve společnosti.²² S ohledem na vzájemné rozdíly individuálních objektů uvedených trestných činů, zejména trestného činu opilství, lze rovněž konstatovat, že daný díl vznikl především sdružením zbytkových trestných činů, které nejsou vhodné k zařazení do ostatních dílů hlavy desáté.²³

¹⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 177. ISBN 978-80-7552-358-7.

²⁰ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. s. 168-171. Student. ISBN 978-80-7502-236-3.

²¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 3109. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

²² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 867. ISBN 978-80-7552-358-7.

²³ Ibid. s. 911.

Samotný institut veřejného pořádku, jehož narušování je pro trestné činy v hlavě desáté charakteristické, představuje neurčitý právní pojem bez platné zákonné definice napříč právními odvětvími, který není zcela jednotně vykládán ani z hlediska právní teorie. Právní slovník jej v obecné rovině definuje jako „*souhrn pravidel nebo zásad chování na veřejnosti*“²⁴. Dle Červeného pak tento soubor zahrnuje „*jednak pravidla obsažená v právních normách, jednak pravidla chování, jejichž zachování je podle obecného názoru a přesvědčení nezbytnou podmínkou klidného a spořádaného společenského soužití a ve veřejném zájmu*“²⁵.

Naopak Cornu charakterizuje veřejný pořádek jako „*stav společnosti, ve kterém není ohrožen mír, klid a veřejná bezpečnost*“²⁶, tedy fakticky, nikoli skrze vymezení souboru norem chování.

Propojení obou definičních přístupů se objevuje ve formulaci Nejvyššího správního soudu, dle něhož jde o „*normativní systém, na němž je založeno fungování společnosti v daném místě a čase a jenž v sobě zahrnuje ty normy právní, politické, mravní, morální a v některých společnostech i náboženské, které jsou pro fungování dané společnosti nezbytné. Nadto je možno pod pojmem veřejného pořádku rozumět také faktický stav společnosti, k němuž je dodržování tohoto heterogenního normativního systému zacíleno.*“ Jedná se přitom o pojem nikoli absolutní, jehož obsah je měněn dočasnými sociálními, etickými, hospodářskými a politickými poměry.²⁷

Pro potřeby vymezení druhového objektu trestného činu nicméně považuji za vhodnější druhý z výše nastíněných přístupů, jenž více odpovídá vyjádření veřejného pořádku coby hodnoty, k jejíž ochraně příslušná ustanovení trestního zákoníku slouží.

Konečně, individuální objekt trestného činu výtržnictví zahrnuje veřejný klid, pořádek a klidné mezilidské soužití.²⁸ Dle slov Nejvyššího soudu půjde o široce pojatý komplex vztahů, kterými je uspořádána koexistence větší pospolitosti lidí v určité lokalitě. Uvedené hodnoty jsou však skrze ustanovení § 358 TrZ chráněny toliko proti hrubému narušování ve zvýšené míře, a k naplnění skutkové podstaty tak nepostačují pouze méně závažná či běžná rušení.

²⁴ HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. podstatně rozšířené vydání Praha: C. H. Beck, 2009. s. 1236. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1.

²⁵ ČERVENÝ, Zdeněk a kol. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textu souvisejících předpisů*. 16. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2009. s. 116. ISBN 978-80-7201-768-3.

²⁶ CORNU, Gérard. *Vocabulaire juridique*. 8e édition. Paris: Quadrige / PUF, 2007. s. 644. ISBN 978-2-13-055986-3.

²⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu Československa ze dne 27. 5. 1926, sp. zn. 17035/25

²⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 8., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 913. ISBN 978-80-7552-358-7.

Takové hrubé narušení se vyznačuje zejména zjevnou svévolí, bezohledností a vyhraněnou jednostranností, kdy pachatel usiluje o prosazení svého společensky nepřijatelného zájmu na úkor ostatních, čímž projevuje svůj záporný postoj k výše uvedeným hodnotám. Individuální zájmy jednotlivých občanů, například jejich zdraví, majetek, čest a důstojnost, pak představují až sekundární objekt ochrany.²⁹

1.6. Objektivní stránka trestného činu výtržnictví

Objektivní stránka vymezuje způsob spáchání trestného činu a jeho následky. Poskytuje tedy popis vnějšího projevu jednotlivých trestných činů, které se tak od sebe nejnázorněji a nejnápadněji odlišují právě touto skupinou typových znaků. Mezi obligatorní znaky objektivní stránky patří jednání, následek a příčinný vztah mezi nimi. Dále ji mohou v závislosti na konkrétní skutkové podstatě dotvářet fakultativní znaky, například místo a čas jednání, způsob spáchání nebo použitý prostředek.³⁰

Jednání představuje projev vůle pachatele ve vnějším světě v podobě konání i opomenutí. Ve vztahu k trestnému činu výtržnictví je tento znak vyjádřen alternativně páčáním *hrubé neslušnosti* nebo *výtržnosti*. V konkrétním případě tudíž postačí jednání pachatele mající podobu pouze jedné z uvedených forem, avšak vyloučeno není ani naplnění obou forem současně či jejich vzájemné překrývání.³¹ Vodítko pro určení, která jednání lze zahrnout pod pojmy hrubé neslušnosti či výtržnosti, zákonodárce poskytuje skrze demonstrativní výčet, jež je podrobněji rozebrán níže v této kapitole. Vymezení dalších podob výtržnosti a hrubé neslušnosti pak zákon ponechává výkladové praxi soudů.³²

Následek trestného činu představuje porušení nebo ohrožení individuálního objektu trestného činu chráněného zákonem, v daném případě tedy veřejného klidu, pořádku a klidného mezilidského soužití. Příčinný vztah jakožto poslední obligatorní znak objektivní stránky vyjadřuje spojení mezi jednáním a následkem. Trestní odpovědnost pachatele za trestný čin může být tudíž založena pouze tehdy, vede-li jeho jednání k trestněprávně relevantnímu následku.³³

²⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 6. 2002, sp. zn. 7 Tdo 224/2002

³⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 123-124. ISBN 978-80-7552-358-7.

³¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 3322. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

³² Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 7. 2002, sp. zn. 5 Tdo 388/2002

³³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 8., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 913. ISBN 978-80-7552-358-7.

1.6.1. Hrubá neslušnost

Pod pojem hrubé neslušnosti spadají jednání hrubým způsobem narušující pravidla občanského soužití a zásady občanské morálky. Požadovaný hrubý charakter neslušnosti přitom nelze usuzovat pouze z charakteru osoby pachatele a jeho pohnutky, naopak je třeba hodnotit především vlastní projev pachatele, a to i vzhledem k prostředí, kde se daného jednání dopustil. Z demonstrativního výčtu jednání dle § 358 odst. 1 TrZ může hrubou neslušnost naplnit hanobení hrobu, historické nebo kulturní památky a hrubé rušení přípravy, průběhu nebo zakončení organizovaného sportovního utkání, shromáždění nebo obřadu lidí.³⁴

Nad rámec zákonného výčtu sem soudní praxe řadí rovněž projevy útočící na čest a vážnost občana jako vulgární nadávky, oplzlé řeči či urážky skutkem. Zdaleka ne každé užití neslušného výrazu lze však považovat za hrubou neslušnost, naopak je zapotřebí dané jednání hodnotit v souvislostech, především s ohledem na místo a dobu použití vulgárního projevu.³⁵ Intenzity hrubé neslušnosti tak dle názoru Nejvyššího soudu dosahuje například plivnutí do tváře doprovázené verbálními urážkami v budově správního úřadu.³⁶

Znak hrubé neslušnosti naplňují též nepřijatelná jednání sexuální povahy, jako je onanování v prostředku hromadné dopravy doprovázené činěním návrhů na poskytnutí sexuálních služeb³⁷ nebo obnažování se na veřejnosti, včetně nenudistické pláže v přítomnosti nezletilých osob.³⁸

S ohledem na výše uvedené závěry judikatury shledávám výklad činěný v tomto směru soudy spíše restriktivním oproti doslovnému znění, neboť nepostihuje jednání vyvolávající běžnou míru pohoršení, ale naopak směřuje vůči projevům daleko za hranou společenské přípustnosti. Posouzení, zda určité jednání naplňuje znaky hrubé neslušnosti, přitom může v konkrétních případech vlivem výrazné neurčitosti daného pojmu působit značně obtížně, a to i s přihlédnutím k časové proměnlivosti standardů slušnosti a morálky ve společnosti, kdy dřívějšími generacemi odsuzované projevy jsou nyní obecně akceptovány a naopak. Právě vlivem této skutečnosti vnímám jako vhodnou zákonodárcem zvolenou abstraktní formulaci bez snahy definitivně a trvale vymezit konkrétní hrubě neslušná jednání, jakkoli s sebou tento přístup přináší interpretační problémy.

³⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 3322. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

³⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 3. 2003, sp. zn. 4 Tz 95/2002

³⁶ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 10. 2010, sp. zn. 8 Tdo 1315/2010

³⁷ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. 10. 2017, sp. zn. 7 Tdo 472/2017

³⁸ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. 5. 2017, sp. zn. 6 Tdo 579/2017

1.6.2. Výtržnost

Výtržnost je judikaturou Nejvyššího soudu vymezena jako „*jednání, které závažným způsobem narušuje veřejný klid a pořádek a je pro něj typický zjevně neuctivý a neukázněný postoj pachatele k zásadám občanského soužití. Jde zpravidla o násilný nebo slovní projev takového charakteru, že hrubě uráží, vzbuzuje obavy o bezpečnost zdraví, majetku nebo výrazně snižuje vážnost většího počtu osob současně přítomných.*“³⁹ Pachatelovo jednání tak může směřovat proti různorodým předmětům útoku, zpravidla pak bývá namířeno proti lidem a majetku.⁴⁰

Ačkoli se obě formy výtržnického jednání v mnohých případech do značné míry překrývají a hranice mezi nimi není zcela ostře stanovena, výtržnost je vůči neslušnosti vymezována tím, že zpravidla zahrnuje prvek fyzického nebo psychického násilí.⁴¹ Za výtržnost lze proto v souladu s demonstrativním výčtem jednání dle § 358 TrZ považovat především napadení jiného, kdy příkladem bude bezdůvodné napadání hostů v restauracích, cestujících v hromadných dopravních prostředcích, osob ve stanicích veřejné hromadné dopravy nebo na obdobných místech, kde jej může sledovat větší počet osob.⁴²

Pod výtržnost ovšem spadají též některá nenásilná jednání, především pak různá svévolná jednání, která významněji narušují veřejný klid a pořádek, například intenzivnější vandalské ničení zboží na veřejném prostranství při současném znečištění okolí a působení hluku narušujícího noční klid.⁴³ Jako další projevy vandalství, které mohou nabývat intenzity výtržnosti, odborná literatura uvádí ničení laviček, zastávek veřejné dopravy a telefonních budek, převrácení a vysypávání popelnic nebo chození po karoseriích zaparkovaných automobilů.⁴⁴ Dle Nejvyššího soudu se lze výtržnosti dopustit rovněž střelbou z malorážky z okna bytu do veřejných prostor.⁴⁵

A konečně, výtržnost může naplnit i velice pasivní chování, jakým je blokování přístupu osob do jednací místnosti soudu nebo zastavení automobilu uprostřed křižovatky v době dopravní špičky, pokud takové jednání zakládá protiprávní stav, k jehož odstranění je nutné

³⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 11. 1990, sp. zn. IV Torz 17/90, publikovaný pod č. 44/1990 Sb. rozh. tr.

⁴⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 17. 12. 1976, sp. zn. 8 Tz 30/76, publikovaný pod č. 40/1977 Sb. rozh. tr.

⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 5. 2011, sp. zn. 8 Tdo 566/2011

⁴² B 1/1984-1

⁴³ B 3/1980-27

⁴⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 3323. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

⁴⁵ B 1/1986-7-II

užití prostředků narušujících veřejný pořádek, mezi které judikatura řadí například uplatnění donucovacích prostředků příslušníky ozbrojených bezpečnostních sborů vůči pachateli, pokud jsou přítomné osoby vystaveny jejich sledování.⁴⁶

Pojem výtržnosti v sobě tudíž zahrnuje širokou škálu jednání výrazně překračujících rámec demonstrativního výčtu dle ustanovení § 358 TrZ, která různou měrou narušují veřejný pořádek a jejichž společné definiční rysy se hledají obtížně, když nezbytný požadavek netvoří ani užití násilí, útok na druhově vymezený předmět nebo vznik majetkové škody. Všem případům společný znak lze vedle téhož objektu ochrany naopak spatřovat v nutnosti alespoň nepřímého působení na širší okruh osob, typicky tím, že pachatel ruší jejich klid nebo v nich vyvolává obavy.⁴⁷

Nicméně i v souvislosti s výtržností se abstraktní přístup zákonodárce jeví jako žádoucí a potřebný pro zajištění dostatečně komplexní ochrany veřejného klidu a pořádku i přes případné výkladové obtíže.

1.6.3. Demonstrativní výčet výtržnických jednání

V souladu se zněním § 358 odst. 1 TrZ se lze výtržnosti či hrubé neslušnosti dopustit zejména takovým jednáním, které spočívá v napadení jiného, hanobení historické nebo kulturní památky, hanobení hrobu či rušením hrubým způsobem přípravy, průběhu nebo zakončení organizovaného sportovního utkání, shromáždění nebo obřadu lidí.

Výtržnické jednání v podobě *napadení jiného* v souladu s ustáleným extenzivním výkladem Nejvyššího soudu zahrnuje nejen fyzický útok proti tělesné bezpečnosti, ale též ataky ve formě verbálních projevů pachatele. Pachatel se jej proto může v závislosti na ostatních okolnostech dopustit i v případech, kdy jeho útok nezanechal na těle poškozeného žádná zranění, případně zanechal pouze zranění nepostačující k naplnění zákonných znaků trestného činu ublížení na zdraví dle § 146 TrZ.⁴⁸

Na druhou stranu ne každé fyzické napadení jiného, ke kterému dojde veřejně nebo na místě veřejnosti přístupnému, lze bez dalšího považovat za výtržnictví, neboť toto jednání ještě nemusí narušovat veřejný klid a pořádek a představovat projev pachatelova zjevně neuctivého a neukázněného postoje ke společnosti a principům občanského soužití, který je

⁴⁶ Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 17. 12. 2009, sp. zn. 4 To 700/2008

⁴⁷ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 6. 1. 2016, sp. zn. 7 Tdo 1232/2015

⁴⁸ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. 1. 2016, sp. zn. 8 Tdo 1449/2015, publikované pod č. 27/2016 Sb. rozh. tr.

pro trestný čin výtržnictví typický.⁴⁹ V tomto ohledu soudy v obecné rovině dovozují, že danou skutkovou podstatu zpravidla naplní takové fyzické napadení, kdy pachatel takto jedná svévolně, bezohledně, arogantně a bez jakéhokoli, byť jen částečně omluvitelného důvodu, pokud k uvedenému jednání dochází veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném.⁵⁰ Vedle útoků na návštěvníky restaurací či cestující v prostředcích hromadné dopravy byly jako napadení jiného ve smyslu § 358 TrZ označeny i fyzické útoky na ulici proti členovi posádky vozu zdravotnické záchranné služby přítomnému za účelem poskytnutí rychlé zdravotní pomoci⁵¹ nebo také najíždění motorovým vozidlem na jinou osobu a srážení této osoby na přední kapotu vozidla na veřejném parkovišti⁵².

Znaky předmětného trestného činu naopak zpravidla nenaplní tělesné útoky mezi spolužáky v rámci vzdělávání v budově školy⁵³ ani fyzické napadení vlastní manželky na veřejně přístupném místě, ke kterému dojde z důvodu manželského sporu, aniž by se nepřímo dotýkalo širšího okruhu osob⁵⁴. O výtržnictví nepůjde ani v případě napadení spolucestujícího v přeplněném hromadném dopravním prostředku, kdy dané jednání sice představuje neadekvátní a neakceptovatelnou reakci, avšak zároveň jde o jednorázový exces pachatele pramenící z dané situace, vyznačující se napětím, nervozitou a nepříjemnými fyzickými kontakty, který navíc nikterak zásadně nezasáhne do provozu dopravního prostředku a způsobí pouze nepatrnou újmu na zdraví napadené osoby.⁵⁵

Hanobením historické nebo kulturní památky se rozumí projev pachatele směřující k hrubému znevažování, respektive poškození této památky typicky posprejováním či popsáním znevažujícími nápisy, například nacistickými symboly v případě památníku obětí 2. světové války.⁵⁶ Při vymezení pojmu historické a kulturní památky pro účely § 358 TrZ lze vycházet ze znění ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 1987/20 Sb., o státní památkové péči, dle kterého mohou být za kulturní památku prohlášeny nemovité a movité věci, popřípadě jejich soubory, které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka

⁴⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 6. 12. 2001, sp. zn. 3 Tz 208/2001

⁵⁰ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 6. 2017, sp. zn. 6 Tdo 756/2017

⁵¹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 8. 2004, sp. zn. 5 Tdo 946/2004

⁵² Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 5. 2011, sp. zn. 8 Tdo 566/2011

⁵³ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 8. 2014, sp. zn. 8 Tdo 813/2014

⁵⁴ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 8. 8. 2007, sp. zn. 7 Tdo 886/2007

⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. 10. 2016, sp. zn. 7 Tdo 1352/2016

⁵⁶ NOVOTNÝ, František. *Trestní zákoník 2010: komentář, judikatura, důvodová zpráva*. Praha: Eurounion, 2010. s. 742. ISBN 978-80-7317-084-4.

z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické, nebo které mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem. *Hanobení hrobu* pak dopadá na obdobné vandalské projevy, směřující k poškození či znevážení hrobu, náhrobního kamene, náhrobních desek a sochařské, květinové a jiné výzdoby.⁵⁷

Výtržnické jednání v podobě *rušení hrubým způsobem přípravy, průběhu nebo zakončení organizovaného sportovního utkání, shromáždění nebo obřadu lidí* zahrnuje případy znemožnění přístupu na místo konání či bránění nerušenému průběhu dané akce dosahující intenzity hrubé neslušnosti či výtržnosti.⁵⁸ V praxi půjde nejčastěji o výtržnické projevy návštěvníků fotbalových zápasů, v úvahu však připadají též jednání v souvislosti s jinými sportovními událostmi na profesionální i amatérské úrovni v rámci kolektivních i individuálních sportů.

Vedle sportovních klání sem spadá rušení slavnostního shromáždění občanů k uctění významného výročí nebo rušení náboženského či jiného slavnostního obřadu a podobných událostí. Za shromáždění ve smyslu § 358 TrZ se považuje i obecnost na koncertě, v divadle nebo při jiné kulturní události. V tomto ohledu tudíž výklad přesahuje restriktivní vymezení shromáždění ve smyslu zákona č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím. Ve shodě s uvedeným zákonem naopak nelze ani v případě § 358 TrZ za shromáždění označit náhodné sročení či shluk lidí.⁵⁹ ⁶⁰ Obřadem jsou pak míněny akty civilní i náboženské povahy, trestněprávní ochrana však není poskytována satanským, extremistickým a jiným obdobným obřadům, které samy porušují morální zásady nebo propagující zakázané cíle.⁶¹

Vzhledem k doslovnému znění dopadá § 358 TrZ na výtržnická jednání spáchaná v souvislosti s výše uvedenými společenskými událostmi rovněž v případech, kdy ke spáchání dochází před samotnou událostí, respektive v rámci její přípravy, a rovněž při jejím zakončení.

⁵⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 3323. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

⁵⁸ NOVOTNÝ, František. *Trestní zákoník 2010: komentář, judikatura, důvodová zpráva*. Praha: Eurounion, 2010. s. 742. ISBN 978-80-7317-084-4.

⁵⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 3323. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

⁶⁰ ČERNÝ, Petr, Markéta LEHKÁ. *Zákon o právu shromažďovacím: komentář*. 2. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. s. 19. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-631-9.

⁶¹ DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 2797. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7478-790-4.

1.7. Fakultativní znaky skutkové podstaty trestného činu výtržnictví

Skutkové podstaty jednotlivých trestných činů vedle obligatorních znaků typizují a dotvářejí rovněž znaky fakultativní, jež nemusí být nutně zahrnuty v každé skutkové podstatě, avšak pokud je trestní zákoník v rámci konkrétní skutkové podstaty uvádí, je naplnění těchto znaků pro vznik trestní odpovědnosti za daný trestný čin taktéž obligatorně vyžadováno.⁶² V rámci základní skutkové podstaty trestného činu výtržnictví představuje takový fakultativní znak alternativně spáchání činu *veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném*. Jde tedy o fakultativní znak objektivní stránky trestného činu.

1.7.1. Spáchání činu veřejně

Dle obecných výkladových ustanovení trestního zákoníku je znak naplněn alternativně jednak v případě spáchání skrze obsah tiskoviny nebo rozšiřovaného spisu, dále prostřednictvím filmu, rozhlasu, televize, veřejně přístupné počítačové sítě, popřípadě jiným obdobně účinným způsobem v souladu s § 117 písm. a) TrZ a jednak, je-li trestný čin spáchán před nejméně třemi současně přítomnými osobami podle písm. b) téhož paragrafu.

Pojmem tiskovina zákonodárce souhrnně označuje zejména knihy, noviny a časopisy periodické i neperiodické. Spisem jsou v souladu s § 136 TrZ míněny jakékoli datové, zvukové i obrazové záznamy vyobrazení či jiná znázornění. Jeho rozšiřování pak znamená zpřístupnění většímu množství osob bez ohledu na skutečnost, zda tak pachatel činí jednorázově či postupně. Filmem se rozumí veškeré filmy určené k veřejnému promítání, tedy především v kinech. V případě televizních filmů a pořadů však dojde k naplnění znaku veřejnosti prostřednictvím televize. Veřejná počítačová síť zahrnuje především internet a rovněž další případy propojení počítačů do sítě umožňující předávání informací s dálkovým přístupem. O spáchání činu rozhlasem pak půjde u přenosů zvuku z jednoho místa na dálku k posluchačům rádiovou cestou nebo vedením ve smyslu hromadného sdělovacího prostředku. Pod tento pojem tudíž nelze podřadit například místní a podnikový rozhlas, v jejichž případě ovšem není vyloučeno spáchání jiným obdobně účinným způsobem. V rámci této abstraktní kategorie dle Zezulové dále přichází v úvahu například zprostředkování většímu okruhu osob pomocí zvukové nahrávky nebo videozáznamu uváděného do oběhu na magnetofonové kazetě, CD nebo DVD a rovněž spáchání heslem či sloganem umístěným na vystaveném transparentu.⁶³

⁶² JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. s. 161. Student. ISBN 978-80-7502-236-3.

⁶³ DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 770. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7478-790-4.

Pro naplnění znaku veřejnosti spácháním činu před nejméně třemi současně přítomnými osobami se vyžaduje, aby takto přítomní měli způsobilost a předpoklady vnímat páchané výtržnické jednání. Danou podmínku tudíž nesplňuje osoba, jež vlivem konkrétních okolností nemohla jednání pachatele postřehnout například proto, že jej neviděla.⁶⁴

Z hlediska vymezení skutkové podstaty dle § 358 TrZ nepovažují zákonnou definici znaku veřejně za příliš vhodnou, a to předně s ohledem na variantu dle § 117 písm. b) TrZ, tj. spáchání před nejméně třemi současně přítomnými osobami, jejíž naplnění lze u přečinu výtržnictví očekávat častěji. Taková definice totiž dle mého názoru představuje podstatně širší pojetí oproti běžně chápanému významu pojmu veřejně, v důsledku čehož přesahuje potřeby ochrany primárního objektu trestného činu výtržnictví, jak jej formuluje odborná literatura, tedy veřejného klidu, pořádku a klidného mezilidského soužití jakožto zájmů vztahujících se k širšímu okruhu osob a mezilidských vztahů. Aktuální stav tak svádí k výkladu spatřujícímu výtržnictví například i v jednání pachatele, k němuž dochází v soukromém bytě pouze za přítomnosti tří dalších členů domácnosti bez možnosti negativního působení na širší veřejnost. Jakkoli může být takové jednání pro přítomné osoby nežádoucí a traumatizující, nedomnívám se, že by tím docházelo k následku v podobě narušení či ohrožení veřejného klidu a pořádku. Orgány činné v trestním řízení by tudíž obdobné případy jako výtržnictví posuzovat neměly, a to i ve světle hodnotících kritérií formulovaných Nejvyšším soudem⁶⁵.

1.7.2. Spáchání činu na místě veřejnosti přístupném

Místem veřejnosti přístupný je dle výkladu Nejvyššího soudu „každé místo, kam má přístup široký okruh lidí individuálně neurčených a kde se také zpravidla více lidí zdržuje, takže hrubá neslušnost nebo výtržnost by mohla být postřehnutá více lidmi (i když tam v době činu být nemusí). Takové místo však nemusí být přístupné bez omezení komukoliv a kdykoliv, nýbrž postačí, že je přístupné jen některým osobám určeným například povahou jejich zaměstnání nebo určitou dobu a podobně.“⁶⁶ Samotná přítomnost jakýchkoli dalších osob na takovém místě v okamžiku spáchání tedy není nutná, když rozhodující faktor představuje pouhá existence reálné šance, že bude výtržnické jednání s ohledem na místo a denní dobu v daném případě dalšími osobami postřehnuto.⁶⁷ Dle Hasche přitom postačí, pokud třetí osoby mohou

⁶⁴ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 12. 2004, sp. zn. 7 Tdo 1494/2004

⁶⁵ K tomu blíže v kapitole 1.9. této práce.

⁶⁶ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 9. 2006, sp. zn. 8 Tdo 1131/2006

⁶⁷ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 1. 2017, sp. zn. 6 Tdo 20/2017

vnímat toliko následky, například zničenou autobusovou zastávku, nikoli nezbytně přímo pachatelovo konání.⁶⁸

Požadavek přístupnosti soudní praxe extenzivně vykládá jako možnost vidět a slyšet výtržnické jednání pachatele, a to i pokud vlastní místo, kde k němu dochází, není veřejnosti přístupné přímo, například nachází-li se za plotem, ve výloze či v automobilu s otevřenými okny a osvětleným interiérem.⁶⁹ Pro účely posouzení, zda došlo k naplnění znaku místa veřejnosti přístupného, je jinými slovy rozhodné místo následku výtržnického jednání, tedy místo působení projevu pachatele na společnost, které nemusí být nutně totožné s místem, kde se pachatel v dané chvíli nachází.⁷⁰

Jako místa veřejnosti přístupná byla dosud judikaturou hodnocena například venkovní terasa cukrárny v odpoledním čase⁷¹, soukromý pozemek těsně přiléhající k veřejné cyklostezce bez stavebního oddělení⁷², nebo prostor na městské ulici, a to i v nočních hodinách, nachází-li se poblíž nočních barů a restaurací⁷³. V rámci vnitřních prostor lze takto posoudit například školní zařízení v čase výuky, tovární halu během provozní doby⁷⁴, prostor vinárny během otevírací doby⁷⁵ a rovněž čekárnu u lékaře bez ohledu na zdejší režim návštěv⁷⁶.

Mezi místa veřejnosti přístupná naopak zpravidla nelze řadit ubytovnu, kancelář nebo studentskou kolej.⁷⁷ Naplnění daného znaku judikatura vylučuje též uvnitř bytů a uzavíratelných částí společných prostor panelového bytového domu nebo obdobného obydlí s vícem domácností, tedy na chodbách, schodištích, výtazích nebo kočárkárnách, jelikož přístup do těchto prostor mají pouze obyvatelé domu, případně jejich návštěvy a vstupu cizích osob obvykle zabraňuje zámek či jiné zabezpečení.⁷⁸ Na výše uvedeném dle odborné literatury nic nemění ani skutečnost, že jsou projevy slyšitelné v nejbližším okolí nebo je třetí osoby mohou pozorovat otevřenými okny bytu.⁷⁹ Nicméně obecná platnost tohoto závěru je dle mého

⁶⁸ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. s. 870. Student. ISBN 978-80-7502-236-3.

⁶⁹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 7. 11. 2012, sp. zn. 8 Tdo 1270/2012

⁷⁰ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 10. 2006, sp. zn. 8 Tdo 1330/2006

⁷¹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 1. 2017, sp. zn. 6 Tdo 20/2017

⁷² Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 9. 2016, sp. zn. 3 Tdo 1257/2016

⁷³ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 8. 2015, sp. zn. 8 Tdo 936/2015

⁷⁴ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 9. 2006, sp. zn. 8 Tdo 1131/2006

⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. 6. 2009, sp. zn. 8 Tdo 682/2009

⁷⁶ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 11. 2002, sp. zn. 3 Tdo 969/2002

⁷⁷ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 9. 2006, sp. zn. 8 Tdo 1131/2006

⁷⁸ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 5. 3. 2003, sp. zn. 6 Tdo 220/2003

⁷⁹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. s. 870. Student. ISBN 978-80-7502-236-3.

názoru ve světle výše zmíněného výkladu požadavku přístupnosti přinejmenším sporná, neboť z hlediska společenské škodlivosti nespátřují zásadní rozdíl mezi výtržností či hrubou neslušností, k níž dochází za plotem, ve výloze nebo uvnitř osobního automobilu (tedy na místech soudy hodnocených jako veřejnosti přístupná) a obdobným jednáním odehrávajícím se v otevřených oknech domu, kde jej mohou pozorovat kolemjdoucí. V takovém případě je podle mne na místě hodnotit další okolnosti jako lokalita a poschodí bytu nebo přítomnost závěsů snižujících viditelnost, možnost trestněprávního postihu by však neměla být vyloučena, zvláště uvažíme-li jednání v přízemních bytech s okny orientovanými do frekventovaných venkovních prostor.

1.8. Kvalifikované skutkové podstaty trestného činu výtržnictví

Kvalifikovanou skutkovou podstatou trestného činu rozumíme modifikaci jeho základní skutkové podstaty rozšířením o další kvalifikační znak typizující vyšší stupeň společenské škodlivosti, čemuž odpovídá též postih podle vyšší trestní sazby. O těchto znacích, typicky uvedených v ustanoveních druhého a vyššího odstavce zvláštní části trestního zákoníku, zákon hovoří jako o zvlášť přitěžujících okolnostech nebo též okolnostech podmiňujících použití vyšší trestní sazby.⁸⁰ Kvalifikovanou skutkovou podstatu trestného činu výtržnictví dotváří v souladu s § 358 odst. 2 TrZ znaky *opětovného spáchání* nebo *spáchání členem organizované skupiny*.

1.8.1. Spáchání opětovně

První okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby představuje dle § 358 odst. 2 písm. a) TrZ opětovné spáchání trestného činu výtržnictví. V souladu s judikaturními závěry je pro naplnění uvedeného znaku dostačující jakýkoli případ opakovaného spáchání daného trestného činu stejným pachatelem. Skutečnost, zda se v předchozím případě jednalo o dokonání trestný čin, nebo jen o pokus, přitom nehraje roli. Irelevantní je rovněž délka časového úseku, před níž ke spáchání dřívějšího trestného činu výtržnictví, respektive k odsouzení za něj došlo. Okolnost, že se tentýž pachatel dopustil téhož trestného činu již před značně dlouhou dobou, tudíž nemá na naplnění této zvlášť přitěžující okolnosti sazby vliv, bude k ní však přihlíženo z hlediska stanovení odpovídajícího druhu a výměry trestu.⁸¹

⁸⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 100. ISBN 978-80-7552-358-7.

⁸¹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 2. 2011, sp. zn. 6 Tdo 84/2011, publikované pod č. 58/2011 Sb. rozh. tr.

Pro opětovné spáchání ve smyslu § 358 odst. 2 písm. a) TrZ není nezbytně zapotřebí ani pravomocného odsouzení či potrestání pachatele za původní čin a k naplnění daného kvalifikačního znaku dle výkladu Nejvyššího soudu dochází, i pokud se na pachatele hledí, jako by za předchozí čin nebyl odsouzen.⁸² Opětovně se proto může trestného činu dopustit rovněž pachatel, jehož trest byl prominut a zahlazen, neboť i přes nastalou fikci neodsouzení nadále platí, že pachatel trestný čin, pro nějž byl dříve odsouzen, spáchal.⁸³ Obdobně je pak nutno postupovat v případech, kdy byl pachateli za předchozí čin uložen podmíněný trest odnětí svobody a pachatel se následně ve zkušební době osvědčil.⁸⁴ Právě těmito faktory se okolnost opětovného spáchání odlišuje od recidivy, u níž je vyžadováno pravomocné odsouzení pachatele, na které se nevztahuje fikce neodsouzení.

Pro naplnění znaku opětovného spáchání naopak nepostačuje pokračování v jednom trestném činu ve smyslu § 116 TrZ.⁸⁵

Vyvstává otázka, zda postih opakovaného spáchání prostřednictvím kvalifikované skutkové podstaty nepůsobí nadbytečně přísně, a to ze dvou důvodů. První spočívá ve velmi širokém zákonném vymezení výtržnických jednání, kdy znaky tohoto trestného činu naplňují i skutky diametrálně různorodé, verbální i fyzické, páchané z odlišných pohnutek a směřující vůči odlišným předmětům útoku. Dále jde o skutečnost, že znak opakovaného spáchání je naplněn bez ohledu na délku časového úseku a způsob života pachatele mezi oběma spáchanými činy. Kvalifikovaná skutková podstata tak může dopadat též na pachatele, který v mládí fyzicky napadne jinou osobu a následně se s odstupem několika desítek let dopustí veřejného exhibicionismu. Ačkoli rozumím záměru zákonodárce sankcionovat přísněji například opakující se případy vandalismu, zvolená úprava postihuje plošně též zbývající skupiny pachatelů, u kterých může být předpokládána vyšší míra společenské škodlivosti z důvodu opětovného páchaní přinejmenším sporná. Vlivem toho nepovažuji zařazení opětovného spáchání mezi okolnosti zvláště přitěžující za vhodné.

⁸² Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 2. 2011, sp. zn. 6 Tdo 84/2011, publikované pod č. 58/2011 Sb. rozh. tr.

⁸³ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. 3. 2013, sp. zn. 8 Tdo 1301/2013, publikovaný pod č. 6/2015 Sb. rozh. tr.

⁸⁴ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. 5. 2017, sp. zn. 3 Tdo 447/2017

⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu Slovenské republiky ze dne 10. 7. 1990, sp. zn. 3 To 20/90, publikovaný pod č. 12/1991 Sb. rozh. tr.

1.8.2. Spáchání členem organizované skupiny

Spáchání pachatelem, který je členem organizované skupiny, stanoví trestní zákoník v § 358 odst. 1 písm. b) jako druhou zvlášť přitěžující okolnost trestného činu výtržnictví. Samotnou legální definici organizované skupiny ve výkladových ustanoveních trestního zákoníku nenalezneme, její vymezení je tudíž ponecháno rozhodovací činnosti soudů. Ta ji popisuje jako sdružení přinejmenším tří trestně odpovědných osob s určitým rozdělením úloh mezi jednotlivé členy, vlivem kterého se trestná činnost páchaná takovou skupinou vyznačuje jistou mírou plánovaností a koordinace, což zvyšuje pravděpodobnost dosažení sledovaného cíle v podobě úspěšného spáchání trestného činu a tím i jeho společenskou škodlivost a nebezpečnost.⁸⁶ Požadavek, trestní odpovědnosti u alespoň tří členů skupiny nicméně někteří autoři odmítají s konstatováním, že zvýšený stupeň nebezpečnosti představuje rovněž skupina, kterou vedle zletilého pachatele dotváří osoby mladší 15 let, pokud jsou tyto schopny plnit úkoly směřující ke spáchání činu dle rozdělení činností v rámci skupiny.⁸⁷

U organizované skupiny není nezbytný trvalejší charakter, její znaky proto může naplnit též krátkodobé sdružení za účelem spáchání jednorázového trestného činu.⁸⁸ Ohledně zapojení jednotlivých členů pak soudy netrvají na tom, aby organizovanou skupiny tvořili výlučně spolupachatelé dle § 23 TrZ a lze takto kvalifikovat například i sdružení dvou pachatelů a účastníka na trestném činu ve smyslu § 24 odst. 1 TrZ. U členů není vyžadován ani výslovný akt přijetí, když postačuje faktické neformální začlenění a aktivní podíl pachatele na činnosti takové skupiny.⁸⁹ Naplnění znaků dané kvalifikované skutkové podstaty pak nebrání ani skutečnost, že se nepodařilo zjistit totožnost ostatních členů, je-li bezpečně prokázáno, že mezi nejméně třemi osobami panovala v rámci páchaní činu požadovaná míra plánovitosti a koordinace.⁹⁰ Výkladem nevyloučenou, avšak ve vztahu k trestnému činu výtržnictví spíše teoretickou možností zůstává též spáchání činu členem organizované skupiny, kterým je právnická osoba.⁹¹

⁸⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 18. 7. 1985, sp. zn. 11 To 51/85, publikovaný pod č. 45/1986 Sb. rozh. tr.

⁸⁷ EYSSELT, Eduard. Ke spáchání trestného činu organizovanou skupinou. *Socialistická zákonost: časopis pro právní praxi*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČSR, 1980, č. 7, s. 392. ISSN 0037-8305.

⁸⁸ DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 2799. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7478-790-4.

⁸⁹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 4. 2010, sp. zn. 8 Tdo 237/2010, publikované pod č. 22/2011 Sb. rozh. tr.

⁹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12. 8. 2010, sp. zn. 8 Tdo 940/2010

⁹¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 586. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

Předmětný znak je obsažen rovněž v demonstrativním výčtu obecně přitěžujících okolností pod § 42 písm. o) TrZ, v případě trestného činu výtržnictví však soud ke spáchání členem organizované skupiny jako k obecně přitěžující okolnosti nepřihlédne s ohledem na postih skrze kvalifikovanou skutkovou podstatu a zásadu zákazu dvojího přičítání vyjádřenou v § 39 odst. 4 TrZ.

Tato zásada je naopak prolomena při postupu dle § 107 odst. 2 TrZ, který výslovně připouští postih pachatele činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny uložením trestu odnětí svobody v horní polovině trestní sazby navýšené o jednu třetinu v souladu s § 108 TrZ za současného přihlídnutí k okolnosti, že pachatel čin spáchal jako člen organizované skupiny, nehledě na to, zda jde v daném případě o obecně přitěžující okolnost či okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby.⁹² Organizovanou zločineckou skupinu přitom trestní zákoník definuje, a to v § 129 TrZ jako společenství nejméně tří trestně odpovědných osob s vnitřní organizační strukturou, rozdělením funkcí a dělbou činností, jež je zaměřeno na soustavné páchání úmyslné trestné činnosti. Od „běžné“ organizované skupiny ji tudíž odlišuje především trvalejší charakter, pevnější organizační struktura se vztahy nadřízenosti a podřízenosti mezi členy, důraz na dodržování vnitřních pravidel a zaměření na soustavné páchání úmyslné trestné činnosti.⁹³

Zpřísněný postih spáchání organizovanou skupinou považuji na rozdíl od předchozí kvalifikované skutkové podstaty za zcela správný a odpovídající obecně vyššímu stupni společenské škodlivosti u této formy trestné součinnosti, který je ještě umocněn v případech diváckého násilí, vandalského ničení a dalšího výtržnického jednání.

1.9. Posouzení trestných činů výtržnické povahy

Za účelem hodnocení projevů výtržnické povahy, respektive správného posouzení, zda skutečně došlo k naplnění formálních znaků daného trestného činu, byla Nejvyšším soudem⁹⁴ zformulována hlediska, na která se mají orgány činné v trestním řízení při svém postupu věci předně zaměřit.

V konkrétních případech je tak nutno uvážit intenzitu útoku, jeho rysy a průběh, jež charakterizují způsob provedení činu. V rámci uvedeného jde především o rozlišení, zda šlo

⁹² DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 814. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7478-790-4.

⁹³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 1377. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

⁹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 21. 7. 1975, sp. zn. 11 Tz 31/75, publikovaný pod č. 4/1976 Sb. rozh. tr.

pouze o slovní útoky, nebo o závažnější projevy v podobě fyzického napadání, užití násilí, poškozování majetku a podobně. Rovněž je nutno zohlednit případné doprovodné projevy pachatele jako hlasité spílání, házení kamením, povalení židlí a obdobná svévolná jednání a také například, zda výtržnické jednání pachatele v reakci na výzvy jiných občanů, popřípadě zasahujících příslušníků policie ustalo, nebo nadále pokračovalo, či dokonce gradovalo.

Rovněž je třeba uvážit, za jakých okolností došlo ke spáchání činu z hlediska místa a času, tedy zejména šlo-li o denní, či noční dobu, dále z hlediska věku a fyzické zdatnosti napadených osob a skutečnosti, že byl útok spáchán jedním pachatelem, nebo naopak více spolupachateli. Přihlédne se též k tomu, zda a případně do jaké míry měl na jednání pachatele vliv alkohol a omamné látky. V případě zábav, shromáždění a podobných událostí musí soud též uvážit, nakolik jednání pachatele narušilo jejich průběh a jaké reakce vyvolalo u přítomných osob.

V neposlední řadě je zapotřebí zjišťovat a posuzovat pohnutku, z níž se pachatel činu dopustil, bez ohledu na to, že oproti dřívější úpravě⁹⁵ již ve skutkové podstatě trestného činu výtržnictví není jako formální znak zahrnuta pohnutka *zjevné neúcty vůči společnosti*. Rovněž je třeba zohlednit případné následky, zejména rozsah poranění napadených osob či poškození cizího majetku.

Závěrečné hledisko uváděné judikaturou spočívá v samotné osobě pachatele. Je tedy nutné se zaměřit na celkový profil pachatele, jeho povahové vlastnosti a dosavadní způsob života, zejména pak, dopustil-li se pachatel trestné činnosti již dříve.

Výše uvedená hlediska budou mít význam především pro určení, zda v jednotlivých případech jinak obdobného jednání vykazujícího výtržnické rysy došlo ke spáchání trestného činu výtržnictví, či pouze odpovídajícího přestupku.

1.10. Nedostatky skutkové podstaty a úvahy de lege ferenda

Při srovnání s úpravou ostatních trestných činů se jako nejvíce problematický aspekt úpravy dle § 358 TrZ na první pohled nabízí abstraktní formulace skutkové podstaty prostřednictvím neurčitých právních pojmů, jejichž obsah je postupně dotvářen až rozhodovací činností soudů, zejména pak pojmů *výtržnost* a *hrubá neslušnost*, které sám zákonodárce osvětluje pouze demonstrativním výčtem výtržnických jednání. Nicméně, jak jsem již uvedl výše v této části práce, vzhledem k různorodosti jednání směřujících proti objektu trestného

⁹⁵ § 202 odst. 1 zákona č. 140/1961, trestní zákon, ve znění účinném do 30. 6. 1973.

činu výtržnictví se zvolená konstrukce jeví jako vhodná pro zajištění účinné komplexní ochrany předmětných společenských zájmů, když ponechává konkretizaci výtržnických jednání soudům, které tak mohou reagovat na nové nežádoucí jevy ve společnosti a na případné proměny standardů slušnosti a morálky. Ačkoli by přesnější formulace nebo více kazuistický demonstrativní výčet jednání, který nabízí například slovenská právní úprava⁹⁶, blíže odpovídaly požadavku *nullum crimen sine lege certa* a právní jistoty potenciálních pachatelů a napomáhaly by odstranění interpretačních obtíží, nepovažoval bych změny tímto směrem z výše uvedených důvodů za žádoucí.

Prostor pro budoucí změny naopak spatřuji ve výčtu okolností zvláště přitěžujících dle druhého odstavce. Jak jsem uvedl již výše, nemohu souhlasit s plošným zvýšením hranice trestní sazby při opětovném spáchání vzhledem k různorodosti možných výtržnických jednání a dále kvůli neomezenosti časového úseku mezi oběma činy téhož pachatele.

Pro zohlednění časového rozestupu mezi oběma spáchanými činy se jako řešení nabízí nahrazení okolností zvláště přitěžujících v podobě recidivy, k níž by bylo přihlíženo pouze po stanovenou dobu. Tento postup zákonodárce zvolil například u trestného činu krádeže v ustanovení § 205 odst. 2 TrZ, dle kterého je přísněji postihován pachatel který se dopustí krádeže, ačkoli byl za takový čin odsouzen nebo potrestán v posledních třech letech.

Jako další variantu vidím úplné vypuštění současného § 358 odst. 2 písm. a) TrZ. Soud by poté opětovně pachatele trestal pouze v rámci základní skutkové podstaty, avšak při stanovení výše trestní sazby by mohl přihlídnout k obecně přitěžujícím okolnostem v podobě spáchání více trestných činů nebo odsouzení za předchozí čin dle § 42 písm. n) a p) TrZ. Možnost zpřísnění postihu pachatele většího počtu výtržnických a případně i dalších trestných činů (dle názoru Augustinové nejméně tři, spíše však čtyř a více⁹⁷) spáchaných dříve, než byl za kterýkoliv z nich odsouzen, například u notorických vandalů, by pak zůstala zachována prostřednictvím zvýšení horní hranice trestní sazby o jednu třetinu ve smyslu § 43 odst. 1 TrZ. Osobně se proto přikláním k variantě úplného vypuštění této kvalifikované skutkové podstaty, protože trestní zákoník dle mého zajistí dostatečný postih opakovaného spáchání v případech, kdy je to vzhledem k minulosti pachatele žádoucí, i bez předmětného ustanovení.

⁹⁶ K tomu blíže v kapitole 5.1. této práce.

⁹⁷ DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 354. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7478-790-4.

Na druhou stranu si dovedu představit jiné okolnosti, které zvyšují závažnost výtržnictví natolik, že by na ně měl zákonodárce pamatovat prostřednictvím kvalifikované skutkové podstaty. V tomto směru lze uvažovat o přísnějším postihu činu spáchaného v přítomnosti dítěte ve smyslu § 126 TrZ nebo dítěte mladšího patnácti let, a to s ohledem na možné ohrožení psychického a mravního vývoje těchto osob a případné nebezpečí napodobování výtržnického jednání, kterého jsou svědky, ať už jde o vandalské ničení veřejných prostranství, nebo fotbalové výtržnictví. Inspiraci můžeme ostatně nalézt ve slovenském zákoně č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, postihujícím přísněji spáchání na osobě mladší 18 let nebo v přítomnosti skupiny takových osob.⁹⁸

Za účelem zajištění důvěry společnosti ve fungování veřejných institucí, která se zájmem veřejného klidu a pořádku úzce souvisí, se přísnější postih nabízí například také u výtržnictví spáchaného úřední osobou ve smyslu § 127 TrZ. Výrazně vyšší škodlivost s sebou přináší rovněž výtržnické jednání, kterého se pachatel dopouští v krizových situacích, kdy je nutno klást na zachování veřejného klidu a pořádku zvýšený důraz pro co nejúčinnější předcházení ztrátám na životech a majetku. O stanovení vyšší hranice trestní sazby je tudíž možno uvažovat i u činů spáchaných za stavu ohrožení státu, válečného stavu, živelné pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život, zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek, jako je tomu u trestného činu šíření poplašné zprávy dle § 357 odst. 4 písm. a).

⁹⁸ K tomu blíže v kapitole 5.1. této práce.

2. Souběh trestného činu výtržnictví

Tato část se blíže zaobírá problematikou možnosti jednočinného souběhu výtržnictví s dalším trestným činem. Souběhem trestných činů, představujícím vedle recidivy druhou formu mnohosti trestných činů, trestněprávní teorie rozumí situaci, kdy „*pachatel spáchal dva nebo více trestných činů dříve, než byl pro některý z nich odsouzen, tj. než byl za takový trestný čin vyhlášen soudem I. stupně odsuzující rozsudek, který nabyl právní moci a neplatí o něm fikce neodsouzení*“⁹⁹. Podle toho, zda se pachatel dopustil vícera trestných činů jedním, či více skutky, rozlišujeme souběh jednočinný a vícečinný. V závislosti na totožnosti či naopak rozdílnosti skutkových podstat trestných činů spáchaných v souběhu pak hovoříme o souběhu stejnorodém nebo nestejnorodém.¹⁰⁰

2.1. Jednočinný souběh nestejnorodý

Z výše uvedených druhů souběhu je v odborné literatuře a rozhodovací praxi soudů největší pozornost pochopitelně věnována přípustnosti jednočinného souběhu nestejnorodého. Vzhledem k povaze a široké škále možných výtržnických jednání přichází v úvahu hned několik skutkových podstat, které může pachatel trestného činu výtržnictví tímž skutkem současně naplnit, aniž by byl takový souběh vyloučen z důvodu speciality či subsidiarity s ohledem na vzájemnou odlišnost chráněných objektů souběžně páchaných trestných činů.

Jednočinný souběh se tak předně nabízí u násilného výtržnického jednání směřujícího proti jiným osobám, vůči nimž se pachatel může současně dopustit těžkého ublížení na zdraví, případně ublížení na zdraví dle ustanovení § 145 a 146 TrZ. Nejvyššího soud takový souběh připouští s odůvodněním, že postihem pachatele výlučně skrze § 358 TrZ by byl chráněn pouze veřejný pořádek a klidné občanské soužití. To však nevystihuje v celé šíři nebezpečnost výtržnického projevu, který narušuje též zájem na ochraně života a zdraví představující individuální objekt trestných činů dle § 145 a 146 TrZ.¹⁰¹ V rámci hlavy první zvláštní části trestního zákoníku pak z obdobných důvodů není vyloučen ani jednočinný souběh s trestným činem rvačky dle § 158 TrZ.¹⁰²

⁹⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 274. ISBN 978-80-7552-358-7.

¹⁰⁰ Ibid. s. 276.

¹⁰¹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 11. 2002, sp. zn. 7 Tdo 889/2002

¹⁰² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 3325. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

Z trestných činů hlavy desáté je jednočinný souběh přípustný zejména s trestným činem násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci dle § 352 TrZ, chránícím klidné občanské soužití proti vyhrožování a užití násilí¹⁰³, dále s trestným činem nebezpečného vyhrožování dle § 353 TrZ, poskytujícím ochranu jednotlivci proti závažnějším výhrůžkám¹⁰⁴, a také s trestnými činy násilí proti orgánu veřejné moci dle § 323 TrZ, vyhrožování s cílem působit na orgán veřejné moci dle § 324 TrZ, násilí proti úřední osobě dle § 325 TrZ a vyhrožování s cílem působit na úřední osobu dle § 326 TrZ, jejichž objekt představuje zájem na řádném a nerušeném výkonu pravomoci orgánu veřejné moci, respektive úřední osoby.¹⁰⁵

Nad rámec trestných činů z hlavy první a desáté odborná literatura uvádí jako možný též jednočinný souběh s trestnými činy porušování domovní svobody dle § 178 TrZ, porušování svobody sdružování a shromažďování dle § 179 TrZ nebo urážky mezi vojáky dle § 378 TrZ.¹⁰⁶ Ve vztahu k majetkovým trestným činům půjde hlavně o trestný čin poškození cizí věci dle § 228 TrZ a podle rozhodovací praxe též trestný čin krádeže dle § 205 TrZ¹⁰⁷. Stran projevů vandalismu pak přichází v úvahu například též poškození a ohrožení provozu obecně prospěšného zařízení dle § 276 TrZ.

2.2. Vyloučení souběhu z důvodu faktické konzumpce

I pokud pachatel jedním skutkem naplní krom znaků dle § 358 TrZ též znaky dalšího trestného činu s odlišným objektem ochrany, a mezi oběma skutkovými podstatami tak nepanuje vztah subsidiarity či speciality, musí orgány činné v trestním řízení posoudit, zda v dané situaci nedochází k vyloučení jednočinného souběhu z důvodu faktické konzumpce. Ta nastává, pokud určitý trestný čin představuje prostředek relativně malého významu v porovnání se závažnějším souběžně páchaným trestným činem, nebo je pouze jeho vedlejším zanedbatelným produktem. Posouzení skutku jako trestného činu méně závažného je proto v takovém případě konzumováno jeho posouzením jako činu podstatně závažnějšího.¹⁰⁸ Faktickou konzumpci mezi dvěma trestnými činy přitom nelze vyvozovat obecně z poměru

¹⁰³ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 7. 2002, sp. zn. 5 Tdo 388/2002

¹⁰⁴ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16. 10. 2013, sp. zn. 7 Tdo 840/2013

¹⁰⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 3325. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

¹⁰⁶ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. s. 870. Student. ISBN 978-80-7502-236-3.

¹⁰⁷ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 10. 2005, sp. zn. 111/2005

¹⁰⁸ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. s. 344. Student. ISBN 978-80-7502-236-3.

skutkových podstat nebo jejich možných sankcí, neboť daný vztah vyplývá až z faktického průběhu posuzovaného skutku.¹⁰⁹

Odvolací soudy takto v minulosti judikovaly nemožnost jednočinného souběhu například vůči zločinu loupeže dle § 173 TrZ, a to vzhledem k jeho zpravidla mnohonásobně vyšší společenské nebezpečnosti¹¹⁰, nebo též ve vztahu ke zločinu vraždy dle § 140 TrZ, kdy fyzický útok pachatele naplnil též znaky napadení jiného coby výtržnosti ve smyslu § 358 TrZ. Uvedený souběh nicméně připadá v úvahu, pokud by fyzický útok doprovázely jiné formy výtržnického jednání než právě výtržnost v podobě napadení jiného.¹¹¹

¹⁰⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 6. 6. 1986, sp. zn. 11 To 49/86, publikované pod č. 10/1987 Sb. rozh. tr.

¹¹⁰ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 3. 2004, sp. zn. 2 To 16/2004

¹¹¹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 5. 2006, sp. zn. 2 To 31/2006

3. Trestný čin výtržnictví a související přestupky

S protispoločenskými činy odporujícími právním předpisům se v českém právním systému nesetkáváme pouze ve formě trestných činů. Další skupinu tvoří správní delikty, jejichž zdaleka nejvýznamnější podmnožinou jsou dle aktuální úpravy přestupky. Právě o přestupcích, jejichž naplnění přichází při jednání výtržnického charakteru v úvahu, pojednává třetí část mé práce.

3.1. Vymezení přestupku vůči trestnému činu

Přestupek je v souladu s materiálně-formálním pojetím definován v § 5 přestupkového zákona jako společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin. Pojem přestupku v sobě počínaje 1. 7. 2017¹¹² zahrnuje vedle protiprávních činů fyzických osob tvořících přestupky dle předchozí úpravy též správní delikty právnických nebo podnikajících fyzických osob a rovněž skupinu tzv. jiných správních deliktů fyzických osob.¹¹³

Vedle odlišných požadavků na subjektivní stránku¹¹⁴ a roztroušenosti skutkových podstat přestupků v jednotlivých předpisech správního práva spočívá základní rozdíl mezi trestnými činy a přestupky v obecně nižší míře závažnosti a společenské škodlivosti přestupků, což se projevuje v druzích a maximální výši možných sankcí. Ustanovení o přestupcích tak vůči úpravě trestných činů vystupují v poměru subsidiarity a mohou být aplikována pouze na jednání, které nenaplní znaky trestného činu.¹¹⁵

Ve sporných případech napomáhá s rozlišením trestného činu a přestupku korektiv subsidiarity trestní represe, omezující aplikaci trestněprávních prostředků pouze na případy společensky škodlivé. Míru společenské škodlivosti přitom nelze dovozovat obecně, naopak je třeba ji hodnotit v případě každého méně závažného trestného činu při zohlednění demonstrativního výčtu kritérií dle § 39 odst. 2 TrZ. Přímo ve vztahu k činům výtržnického charakteru se stupeň společenské škodlivosti posoudí předně dle kritérií uvedených v sedmé

¹¹² Tímto dnem vstoupil v rámci reformy správního trestání v účinnost zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, zákon č. 251/2016 Sb. o některých přestupcích a zákon č. 183/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákona o některých přestupcích.

¹¹³ JEMELKA, Luboš, Pavel VETEŠNÍK. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: Zákon o některých přestupcích: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017. s. 47-48. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-666-1.

¹¹⁴ K odpovědnosti fyzické osoby za přestupek vyžaduje § 15 přestupkového zákona nedbalostní zavinění, neuvádí-li zákon výslovně úmysl, u přestupků právnických osob, potažmo fyzických osob v souvislosti s podnikáním zákon naopak vychází z principu objektivní odpovědnosti dle § 20 a 22 přestupkového zákona.

¹¹⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 111-112. ISBN 978-80-7552-358-7.

kapitole části první této práce. Závěr, že posuzovaný skutek je vlivem nižší společenské škodlivosti pouze přestupkem by pak měl být založen na předpokladu, že daný skutek z hlediska spodní hranice trestnosti neodpovídá běžně se vyskytujícím trestným činům dle skutkové podstaty, jejíž naplnění přichází v úvahu. Kritérium společenské škodlivosti je v rámci zásady subsidiarity trestní represe dále doplněno principem ultima ratio, dle něhož se prostředky trestního práva neaplikují ani v případech, kdy se jako dostačující a vhodné jeví uplatnění odpovědnosti za přestupek.¹¹⁶

Přes výše uvedená rozlišovací kritéria formulovaná Nejvyšším soudem však zůstává hranice mezi trestným činem a přestupkem značně neostrá a její stanovení v praxi činí problémy zejména u skutkových podstat méně závažných trestných činů, jejichž následek zákonodárce nevymezuje přesnou hodnotou ve smyslu § 138 TrZ a jejichž typové znaky se s jednotlivými přestupky výrazně překrývají. Odlišení takovýchto trestných činů, výtržnictví nevylučuje, od korespondujících přestupků pak bude v konkrétních případech záležet právě na posouzení stupně společenské škodlivosti ze strany orgánů činných v trestním řízení.¹¹⁷

3.2. Přestupky postihující jednání výtržnického charakteru

U projevů výtržnického charakteru nedosahujících intenzity odůvodňující uplatnění trestněprávní represe, případně u jednání, kterých se pachatel dopustil z nedbalosti, přichází z přestupkové úpravy v úvahu především spáchání přestupků proti veřejnému pořádku a přestupků proti občanskému soužití dle § 5 a 7 zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, které z větší části přebírají dřívější úpravu § 47 a 49 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích a rozšiřují ji též na právnické osoby.¹¹⁸

Z přestupků proti veřejnému pořádku podle § 5 zákona některých přestupcích půjde hlavně o:

- a) *porušení nočního klidu* dle odst. 1 písm. d), odst. 2 písm. a), tedy zkrácení práva veřejnosti na nerušený odpočinek v čase od 22 hodin do 6 hodin následujícího dne, nestanoví-li obecně závazná vyhláška jinak, a to typicky hlukem, ale například i světelnými efekty nebo zápachem¹¹⁹,

¹¹⁶ Stanovisko Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. Tpjn 301/2012, publikované pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr.

¹¹⁷ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. s. 144. Student. ISBN 978-80-7502-236-3.

¹¹⁸ Ibid. s. 871.

¹¹⁹ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. s. 107. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-096-0.

- b) *vzbuzení veřejného pohoršení* dle odst. 1 písm. e), tedy veřejné jednání subjektivně pohoršující zpravidla více než dvě osoby a odporující obsahu mravnosti, o kterém panuje společenská shoda¹²⁰, na základě čehož jsou takto postihována i pohoršující jednání blížící se hrubé neslušnosti dle § 358 TrZ,
- c) *porušení podmínky uložené na ochranu veřejného pořádku při konání sportovních, kulturních, pietních a jiných společenských akcí anebo v místech určených k rekreaci, turistice nebo pohřbívání* dle odst. 1 písm. i), odst. 2 písm. e), ať už jde o porušení pravidla chování uloženého obecně závaznou vyhláškou, provozním řádem, nebo pokynem pořadatele¹²¹,
- d) *znečištění veřejného prostranství, veřejně přístupného objektu nebo veřejně prospěšného zařízení*, typicky odhazováním nedopalků a odpadků mimo odpadní koše či zanecháváním psích exkrementů, dle odst. 1 písm. f), odst. 2 písm. b), případně jejich *poškození a neoprávněné zabránění* dle odst. 1 písm. g), odst. 2 písm. c) a rovněž *úmyslné zničení, poškození, znečištění nebo neoprávněné odstranění, zaměnění, pozměnění, zakrytí nebo přemístění turistické značky nebo jiného orientačního označení* dle odst. 1 písm. h), odst. 2 písm. d), jakožto méně závažné projevy vandalismu nedosahující intenzity výtržnictví ve formě výtržnosti.

V rámci úpravy přestupků proti občanskému soužití dle § 7 zákona o některých přestupcích se nabízí především:

- a) *ublížení na cti jinému zesměšním nebo hrubým uražením jiným způsobem* dle odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a), tedy jednání, jehož znaky jsou bezesporu naplněny i v případě vulgárních nadávek představujících hrubou neslušnost, potažmo výtržnost formou slovního napadení jiného dle § 358 TrZ. Uvedený přestupek nicméně oproti výtržnictví zahrnuje i urážlivé a zesměšňující projevy učiněné v soukromí bez přítomnosti třetích osob, ať již verbálně, slovně či pomocí gest¹²²,
- b) *ublížení na zdraví* dle odst. 1. písm. b), přicházející v úvahu při napadení jiného, které nezaloží odpovědnost za trestný čin výtržnictví ani některý z trestných činů proti životu a zdraví,

¹²⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 19. 2. 2004, sp. zn. 2 As 69/2003, publikovaný pod č. 216/2004 Sb. NSS

¹²¹ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. s. 124. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-096-0.

¹²² JEMELKA, Luboš, Pavel VETEŠNÍK. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: Zákon o některých přestupcích: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017. s. 1055. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-666-1.

c) *narušení občanského soužití dopuštěním se vůči jinému schválnosti nebo jiného hrubého jednání* dle odst. 1 písm. c) bodu 3 a 4, odst. 2 písm. b) bodu 2 a 3, když hrubým jednáním se v souladu s názorem správních soudů rozumí počínání narušující občanské soužití natolik, že podle obecného přesvědčení přesahuje rámec pouhé nevhodnosti a neslušnosti¹²³.

S ohledem na výše uvedené je zřejmé, že zákonodárce při vymezení přestupků proti veřejnému pořádku a občanskému soužití zvolil v porovnání s trestným činem výtržnictví taxativní a více konkrétní výčet zakázaných jednání, což považuji za pochopitelné s ohledem na nižší nároky na míru škodlivosti a z ní plynoucí přespříliš široký okruh jednání, které by bylo možno hodnotit jako přestupek v případě použití abstraktního vymezení s demonstrativním výčtem, které poskytuje § 358 Tr

¹²³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 31. 3. 2010, sp. zn. 2 As 84/2009

4. Postih výtržnického jednání v minulosti

Následující část mé práce mapuje historický vývoj úpravy postihu výtržnického jednání v trestněprávních kodifikacích platných na našem území počínaje zákonem o zločinech, přečinech a přestupcích z roku 1852 až po současný trestní zákoník. Jakkoli se trestný čin výtržnictví výslovně objevuje v československém právního řádu až od roku 1957, skutkové podstaty dopadající na jednání s výtržnickými prvky lze pochopitelně nacházet již v dřívějších úpravách.

4.1. Zákon č. 117/1852 ř.z., o zločinech, přečinech a přestupcích

Zákon o zločinech, přečinech a přestupcích z roku 1852 poskytoval úpravu trestního práva hmotného na našem území až do období komunistické právníkové dvouletky, tedy bezmála sto let. Tento předpis obsahoval hned několik skutkových podstat postihujících jednání výtržnického charakteru.

Jednak šlo o § 65 zařazený v hlavě sedmé (O zločinech velezrady, uražení Veličenstva a údův domu císařského a rušení veřejného pokoje) obsahující zločin rušení veřejného pokoje, kterého se mimo jiné dopustil ten, kdo se snažil veřejně nebo před více lidmi nebo v dílech tiskových, rozšiřovaných spisech nebo vyobrazeních popudit k opovrhování nebo nenávisti osoby císařovy, císařství, formy vlády nebo státní správy¹²⁴. Pachatel byl trestán těžkým žalářem, jenž se oproti běžnému žaláři vyznačoval omezenou možností rozmluvy s ostatními osobami, a to v trvání od jednoho do pěti let.

Hlava osmá (O pozdvižení a vzbouření) upravovala v § 68 zločin pozdvižení jakožto sročení více osob za účelem činění odporu vrchnosti násilím, za které zákon diferencioval trest pro vůdce sročení a ostatní účastníky a rovněž dle toho, zda k rozpuštění sročení došlo samovolně. Zločinem vzbouření dle § 73 téže hlavy zákon mínil sročení dosahující takové intenzity, že k navrácení pokoje a pořádku bylo zapotřebí užití mimořádné moci. Pro takový čin byl stanoven trest těžkého žaláře na deset až dvanáct let, v případě vyhlášení stanného práva dokonce trest smrti.

Celá hlava sedmá a osmá byla v roce 1923 vypuštěna zákonem č. 50/1923 Sb., na ochranu republiky, který však účel předmětné úpravy částečně nahrazoval například v § 11 trestajícím přestupek urážky presidenta republiky nebo v § 14 odst. 5 o přečinu veřejného

¹²⁴ Zákonem č. 8/1863 ř. z. se skutková podstata rozšířila též o popuzování k nenávisti nebo opovrhování říšské ústavy.

hanobení republiky. Dle § 20 zákona na ochranu republiky byla rovněž postihována hrubá neslušnost rušící výkon pravomoci vrcholných státních činitelů.

Dále zákon o zločinech, přečinech a přestupcích v § 516 hlavy třinácté (O přečinech a přestupcích proti veřejné mravopoctnosti) vymezoval hrubá a veřejná pohoršení působící urážku mravopoctnosti nebo stydlivosti. Kdo hrubě a způsobem budícím veřejné pohoršení urazil mravnost nebo stud vyobrazeními nebo smilnými činy, byl v souladu s tímto ustanovením trestán tuhým vězením v délce osmi dnů až šesti měsíců. V případě spáchání takového činu tiskem pak hrozil trest až do jednoho roku tuhého vězení. Pro naplnění skutkové podstaty přitom postačovalo jednání způsobilé vyvolat veřejné pohoršení bez ohledu na to, zda bylo pohoršení skutečně vzbuzeno¹²⁵.

Prvky výtržnického jednání je možno spatřovat též ve zločinech rouhání bohu dle § 122 písm. a), rušení náboženského úkonu dle § 122 odst. b) nebo v přečinu shluknutí dle § 283, postihujícím shromáždění více osob, které neuposlechly výzvy k rozchodu.¹²⁶

4.2. Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon

Trestní zákon z roku 1950 původně postihoval jen některé výtržnické projevy prostřednictvím trestných činů opilství v § 187 a hrubé neslušnosti v § 188, zařazených do hlavy třetí (Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných), oddílu pátého (Jiné trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných). Postih ostatních výtržnických projevů byl ponechán správnímu trestání dle zákona č. 88/1950 Sb., trestní zákon správní.¹²⁷

Opilství se dopustil ten, kdo se přes hrozbu odnětí svobody až na šest měsíců, byť z nedbalosti opil, ačkoli je v opilosti náchylný k výtržnostem, případně ten, kdo úmyslně opil či zvýšil opilost jiné osoby, ačkoli věděl, že je v opilosti náchylná k výtržnostem. Znaky hrubé neslušnosti pak naplňoval ten, kdo vzbudil veřejné pohoršení buď za okolností zvláště vyžadujících slušnost a vážnost, nebo hrubým zneuctěním místa nebo věci sloužící k náboženskému účelu. Horní hranicí trestní sazby byl v tomto případě jeden rok.

Trestný čin výtržnictví byl do našeho právního řádu zaveden až novelizačním zákonem č. 63/1956 Sb. s účinností k 1. 1. 1957, který zároveň zrušil trestný čin hrubé neslušnosti, jež

¹²⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 28. 9. 1923, sp. zn. Kr II 778/22

¹²⁶ SLUNEČKO, Petr. K trestnému činu výtržnictví podle § 202 trestního zákona. *Právo a zákonnost: časopis pro právní praxi*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky, 1991, č. 10, s. 595. ISSN 1210-0900.

¹²⁷ Ibid.

byla nadále zahrnuta právě ve skutkové podstatě trestného činu výtržnictví. Toho se dle značně abstraktní formulace § 188b trestního zákona měl dopustit ten, kdo vzbudí veřejné pohoršení hrubou neslušností nebo výtržností, které svědčí o jeho zjevné neúctě vůči společnosti, přičemž sazba trestu odnětí svobody zde byla stanovena na tři měsíce až dva roky.

Hlavním rozdílem oproti současné úpravě tudíž spočíval v absenci demonstrativního výčtu výtržnických jednání a především v pohnutce ze zjevné neúcty vůči společnosti, převzaté též do následné úpravy dle § 202 trestního zákona z roku 1961. Onen znak na jedné straně zamezoval nadužívání trestněprávní represe, když výtržnosti a hrubé neslušnosti nemotivované touto pohnutkou mohly být trestány nanejvýš národními výbory jako přestupek.¹²⁸ Na druhé straně vybízel k třídnímu výkladu a umožňoval postih osob nepohodlných komunistickému režimu, neboť soudní praxe neúcty vůči společnosti často ztotožňovala s určitým životním stylem a odporem k socialistickému zřízení.

Soudy v dané věci opakovaně judikovaly, že spáchání ze zjevné neúcty ke společnosti nelze spolehlivě posoudit z pouhých zjištění o vnějším průběhu výtržnického jednání a směrodatná není v tomto ohledu ani skutečnost, že výtržnické jednání se odehrálo veřejně a způsobilo pohoršení přítomných osob.¹²⁹ Hodnotil se naopak třídní a osobní profil pachatele, když předpoklady ke spáchání výtržnictví měly zejména „protispolečenské“ živly, u nichž byla zjevná neúcta ke společnosti krom samotného páchaní výtržnosti či hrubé neslušnosti patrná též ze záporného postoje k práci, pracujícím a jejich společenským organizacím, k budovatelskému úsilí či k veřejnému životu.¹³⁰ Pachateli výtržnictví tudíž měly být především osoby štítící se práce, vedoucí příživnický život a mající protispolečenský charakter.¹³¹ Existenci dané pohnutky bylo též možno dovozovat z předchozího soudního či správního potrestání pachatele. Bezúhonná osoba žijící doposud řádný život s kladným vztahem k tehdejšímu zřízení se naopak výtržnictví v zásadě nemohla dopustit, ledaže by její

¹²⁸ SLUNEČKO, Petr. K trestnému činu výtržnictví podle § 202 trestního zákona. *Právo a zákonnost: časopis pro právní praxi*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky, 1991, č. 10, s. 595. ISSN 1210-0900.

¹²⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky ze dne 27. 4. 1967, sp. zn. 7 Tz 16/67, publikované pod č. 61/1967 Sb. rozh. tr.

¹³⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 18. 9. 1959, sp. zn. 5 Tz 53/59, publikované pod č. 6/1960 Sb. rozh. tr.

¹³¹ Rozhodnutí Krajského soudu v Brně ze dne 5. 4. 1962, sp. zn. 3 To 113/62, publikované pod č. 4/1963 Sb. rozh. tr.

čin dosáhl obzvláště vysoké intenzity, jež by sama o sobě dostatečně vypovídala o pachatelově protispolečenském postoji.¹³²

4.3. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Trestní zákon z roku 1961 vymezoval trestný čin výtržnictví v § 202, zařazeném do hlavy páté s názvem Trestné činy hrubě narušující občanské soužití.

Dle této úpravy šlo o výtržnost nebo hrubou neslušnost páchanou veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném ze zjevné neúcty vůči společnosti. Zákon stanovil za tento trestný čin trest odnětí svobody až na dvě léta, peněžitý trest nebo nápravné opatření, tedy alternativní trest spočívající ve výkonu práce za podmínek stanovených soudem. Pro případ kvalifikované skutkové podstaty spočívající ve spáchání členem organizované skupiny se hranice sazby trestu odnětí svobody zvyšovala na šest měsíců až tři roky.

Veřejné spáchání definoval trestní zákon prakticky totožně se současnou úpravou a obdobný výklad se dostával též pojmům místo veřejnosti přístupné a organizovaná skupina.¹³³ Největší interpretační obtíže nadále působil znak pohnutky ze zjevné neúcty vůči společnosti. Ten byl ovšem ze znění § 202 vypuštěn novelizačním zákonem č. 45/1973 Sb., na základě čehož dle Nejvyššího soudu vzrostly nároky na posuzování výtržnických činů z hlediska materiální stránky, tj. nebezpečnosti pro společnost.¹³⁴

Obdobně jako předchozí kodifikace dával i trestní zákoník z roku 1961 prostor ke zneužívání proti odpůrcům tehdejšího režimu. Tato snaha ostatně vyplývá i z výkladového stanoviska presidia Nejvyššího soudu ze dne 13. 5. 1966. Dle něj se výtržnosti dopouští každý jednotlivý účastník demonstrace, při které se hraje na hlučné hudební nástroje, jsou stahovány kladky elektrických dopravních prostředků nebo při které je záměrně rušena doprava a podobně, nehledě na to, že se daný demonstrant na uvedených výtržnických jednáních nikterak nepodílí.

Na nesprávnost stanoviska upozorňoval hned v několika ohledech Pavlíček s Novotným. V obecné rovině taková interpretace zasahovala do svobody shromažďovací a svobody pouličních průvodů a manifestací zakotvené v čl. 28 tehdejší ústavy. Jakkoli bylo stanovisko bezesporu formulováno za účelem potlačení demonstrací proti tehdejšímu zřízení,

¹³² SLUNEČKO, Petr. K trestnému činu výtržnictví podle § 202 trestního zákona. *Právo a zákonnost: časopis pro právní praxi*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky, 1991, č. 10, s. 596. ISSN 1210-0900.

¹³³ K tomu blíže v kapitole 1.7. a 1.8. této práce.

¹³⁴ Zpráva Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky ze dne 16. 12. 1974, sp. zn. Plsř 3/74, publikovaná pod č. 1/1975 Sb. rozh. tr.

při doslovném akceptování poskytnutého výkladu by jako pachatelé trestného činu musely být označeny též například houfy sportovních fanoušků rušící dopravu a paradoxně taktéž účastníci pouličních protiimperialistických průvodů. V poslední řadě se autoři pozastavili nad zjevnou účelovostí stanoviska, k jehož rozeslání soudům, navíc bez otištění ve Sbírce rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR, došlo jen několik dní po pražské prvomájové manifestaci. Nejvyšší soud tak de facto poskytl příslušnému soudu návod, jak naložit s účastníky této události.¹³⁵

Se zneužíváním daného trestného činu k persekuci odpůrců komunistického režimu a potlačování demonstrací zjevně souviselo též zákonné opatření předsednictva Federálního shromáždění z období počínajícího procesu normalizace č. 99/1969 Sb., o některých opatřeních nutných k upevnění a ochraně veřejného pořádku, účinné od srpna 1969 do konce roku 1977, na základě kterého se u trestného činu výtržnictví spáchaného osobou vyhýbající se poctivé práci a též u dalších vymezených trestných činů převážně souvisejících s rušením veřejného pořádku zvyšovala horní hranice trestu odnětí svobody o jednu polovinu.

Ve znění výše zmíněné novely č. 45/1973 Sb. přečkal § 202 až do pádů komunistického režimu v roce 1989, po kterém sice trestný čin výtržnictví pozbyl dřívější politický podtext, zásadnější proměny skutkové podstaty se ovšem nedočkal ani bezprostředně poté. V oblasti trestání nicméně přinesla změnu novela č. 175/1990 Sb., která z celého trestního zákona včetně § 202 vypustila možnost ukládání trestu nápravného opatření. Pozdější novela č. 152/1995 Sb. naopak rozšířila škálu ukládaných trestů o obecně prospěšné práce, které bylo v souladu s § 45 možno ukládat též za trestný čin výtržnictví.

Výraznou změnu § 202 přinesla až vládní novela č. 557/1991 Sb., která doplnila skutkovou podstatu o demonstrativní výčet výtržnických jednání čítající napadení jiného, hanobení historické nebo kulturní památky, hrobu nebo jiného pietního místa a rušení shromáždění nebo obřadu občanů hrubým způsobem. Postih všech uvedených jednání byl dle Slunečka nicméně bez značnějších interpretačních obtíží možný i podle předchozí úpravy¹³⁶, uvedená změna tak dle mého názoru především kladně přispěla k seznatelnosti obsahu § 202 pro laickou veřejnost.

V roce 1998 se senátoři pokoušeli do tohoto výčtu začlenit též nabízení poskytnutí pohlavního styku pohoršlivým způsobem. Novelizační návrh reagující na palčivý problém

¹³⁵ PAVLÍČEK, Václav, NOVOTNÝ, Oto. Ke vztahu ústavní svobody pouličních průvodů a manifestací a trestného činu výtržnictví. *Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva*. Praha: Academia, 1967, č. 9, s. 875-878. ISSN 0231-6625.

¹³⁶ SLUNEČKO, Petr. K trestnému činu výtržnictví podle § 202 trestního zákona. *Právo a zákonnost: časopis pro právní praxi*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky, 1991, č. 10, s. 596. ISSN 1210-0900.

provozování prostituce na veřejnosti nicméně neuspěl s ohledem na přílišnou kazuistiku a možnost trestního postihu daného jednání i bez výslovného zmínění v zákoně.¹³⁷

Demonstrativní výčet byl proto rozšířen až novelou č. 343/2006 Sb., a to o rušení přípravy nebo průběhu organizovaného sportovního utkání (respektive i přípravy a průběhu již dříve uváděného shromáždění nebo obřadu občanů). Návrh tohoto zákona v původně předkládaném znění počítal dokonce s postihem rušení pořadatelsky organizovaného sportovního utkání v rámci kvalifikované skutkové podstaty uvádějící příkladný výčet rušení v podobě vstupu na hrací plochu, ničení hrací plochy, napadení jiného nebo poškození zařízení sportoviště. Dle návrhu měla být pro tato jednání stanovena dolní hranice trestní sazby šest měsíců, čímž navrhovatelé reagovali na vzrůstající bezpečnostní rizika, respektive projevy násilí, vulgarit a rasismu spojená s fotbalovými zápasy. Návrh počítal též se zavedením další okolnosti zvláště přitěžující v podobě opětovného spáchání, jež by byla postihována až třemi lety odnětí svobody.¹³⁸

Zákonodárci nicméně přijali novelu § 202 ve značně zredukované podobě i s ohledem na stanovisko vlády, která návrh považovala za nadbytečný, protože výtržnosti související se sportovními utkáními mohly být účinně postihovány již na základě dosavadního znění. Vláda zároveň nepodporovala zavedení spodní hranice trestní sazby speciálně pro fanouškovské výtržnictví, která by nevhodně omezovala soud při rozhodování o délce trestu v jednotlivých případech. Stanovisko dále upozorňovalo na výkladové potíže formulace pořadatelsky organizované sportovní utkání a jako nepřiměřeně přísné odmítalo též plošné zvýšení hranice trestní sazby v případě opětovného spáchání, když za dostačující shledávalo možnost soudu zohlednit takovou skutečnost jako okolnost obecně přitěžující.¹³⁹ O to podivněji se jeví následné zařazení této kvalifikované skutkové podstaty do § 358 současného trestního zákoníku.

¹³⁷ Stanovisko vlády k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších právních předpisů, tisk 367/1. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 1998 [cit 8. 3. 2019] Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1996ps/tisky/t036701.htm>

¹³⁸ Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších právních předpisů, tisk 720. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 2014 [cit 8. 3. 2019] Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=720&ct1=0>

¹³⁹ Stanovisko vlády k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších právních předpisů, tisk 720/1. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 2014 [cit 8. 3. 2019] Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=720&ct1=1>

4.4. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Současný trestní zákoník s účinností k 1. 1. 2010 převzal do § 358 úpravu téměř totožnou se zněním předchozí kodifikace, nejvýznamnější změna tak spočívala právě v uzákonění opětovného spáchání jako okolnosti zvláště přitěžující. Dále bylo z výčtu výtržnických jednání vypuštěno hanobení jiného pietního místa, tj. urnových hájů, rozptylových louček a jiných pohřebišť, avšak takové jednání může být skrze § 358 TrZ trestně postihováno i nadále bez výslovné zmínky v zákoně.¹⁴⁰

Doposud jediný zásah do znění § 358 TrZ od nabytí účinnosti přinesla novela č. 390/2012 Sb., která do výčtu výtržnických jednání vedle rušení přípravy nebo průběhu sportovního utkání, shromáždění nebo obřadu nově začlenila též rušení zakončení takové události, a to zřejmě ve snaze odstranit interpretační nejasnosti ve vztahu k postihu výtržností následujících po ukončení těchto akcí, typicky sportovních utkání. Domnívám se, že možnost postihu takového jednání byla zcela zřejmá i bez explicitní zmínky v zákoně (zejména za situace, kdy výtržnictví související se sportovním utkáním není zvlášť upraveno v kvalifikované skutkové podstatě, a soud tudíž pro potřeby správné právní kvalifikace nemusí posuzovat, zda výtržnost fanoušků, která se odehrála během návratu ze sportovního utkání se značným časovým odstupem, stále představuje výtržnictví dle takové kvalifikované skutkové podstaty). I z hlediska vyjádření důrazu na boj proti diváckému násilí nicméně toto doplnění hodnotím pozitivně.

Již v roce 2011 zákonodárci naopak nepodpořili další návrh v této oblasti, který usiloval o kazuistické rozšíření výčtu výtržnických jednání o neoprávněný vstup na hrací plochu po skončení organizovaného sportovního utkání a o zakrývání obličeje návštěvníkem takového utkání způsobem znemožňujícím nebo ztěžujícím jeho identifikaci.¹⁴¹ Zatímco první z uvedených jednání může dle mého názoru za určitých okolností dosáhnout intenzity výtržnosti dle § 358 TrZ i bez výslovného uvedení v zákoně, u zahalování obličeje mi takové hodnocení nepřijde pravděpodobné.

¹⁴⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 3323. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

¹⁴¹ Pozměňovací návrh k vládnímu návrhu zákona o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, tisk 286/2. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 2011 [cit 8. 3. 2019] Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=6&ct=286&ct1=2>

5. Komparace se zahraniční úpravou

V následující části mé práce se zaměřuji na trestněprávní úpravu výtržnického jednání v právním řádu Slovenska a Německa s ohledem na vzájemnou podobnost tamní a tuzemské právní kultury. Účelem této části je též posouzení možné inspirace pro budoucí změny české úpravy právě ve světle zahraničních zákonů.

5.1. Slovensko

Trestný zákon č. 300/2005 Z. z. obsahuje úpravu trestného činu výtržnictví v § 364¹⁴². Slovenský zákonodárce v tomto případě zvolil systematiku lišící se od české úpravy, když v rámci zvláštní části zařadil výtržnictví namísto hlavy osmé (Trestné činy proti pořádku ve veřejných věcech) do hlavy deváté (Trestné činy proti jiným osobám a právům), zahrnující zbytkovou množinou trestných činů rozdělených dle české úpravy do několika odlišných hlav.

Samotný § 364 vychází ze znění předchozího trestního zákona z roku 1961. Oproti české úpravě explicitně zmiňuje možnost spáchání fyzicky i verbálně. Rozdíl je dále dán v požadavku veřejného spáchání, pro které dle § 122 odst. 2 postačí i současná přítomnost dvou osob. První odstavec nabízí ve srovnání s českým trestním zákoníkem širší a více kazuistický demonstrativní výčet jednání, obsahující nad rámec tuzemské úpravy jednak vyvolání veřejného pohoršení vykonáváním pohlavního styku, sexuálního exhibicionismu nebo jiných patologických sexuálních praktik a dále hanobení státního symbolu, v české právní úpravě postihované typicky jako přestupek dle zákona č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů

¹⁴² § 364 Výtržnictvo

- (1) Kto sa dopustí slovne alebo fyzicky, verejne alebo na mieste verejnosti prístupnom hrubej neslušnosti alebo výtržnosti najmä tým, že
 - a) napadne iného,
 - b) hanobí štátny symbol,
 - c) hanobí historickú alebo kultúrnu pamiatku,
 - d) hrubým spôsobom ruší priebeh verejného podujatia, najmä nedovoleným použitím pyrotechnického výrobku, násilným poškodením sedadla alebo časti športového zariadenia slúžiacej na oddelenie sektorov, vhozením nebezpečného predmetu na športovisko alebo na iné miesto konania podujatia alebo
 - e) vyvoláva verejné pohoršenie vykonávaním pohlavného styku alebo vykonávaním sexuálneho exhibicionizmu alebo iných patologických sexuálnych praktík,potrestá sa odňatím slobody až na tri roky.
- (2) Odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1
 - a) z osobitného motívu,
 - b) závažnejším spôsobom konania,
 - c) v prítomnosti skupiny osôb mladších ako osemnásť rokov,
 - d) na chránenej osobe, alebo
 - e) hoci bol za taký alebo obdobný čin v predchádzajúcich dvadsiatich štyroch mesiacoch odsúdený alebo v predchádzajúcich dvanástich mesiacoch postihnutý.

České republiky. Rušení průběhu veřejných akcí pak slovenský trestní zákon blíže konkretizuje, když demonstrativně uvádí nedovolené užití pyrotechniky, násilné poškození sedadla nebo části sportovního zařízení dělicího sektory a vhození nebezpečného předmětu na sportoviště. Rozdílem je též vyšší, tříletá horní hranice trestní sazby.

Podstatně širší úpravu pak obsahuje druhý odstavce uvádějící okolnosti zvláště přitěžující s trestní sazbou od šesti měsíců do tří let. Jedná se o spáchání z osobního motivu, závažnějším způsobem konání, na chráněné osobě nebo za přítomnosti skupiny osob mladších osmnácti let a rovněž o recidivu. Spácháním z osobního motivu se dle ustanovení § 140 rozumí spáchání na objednávku, z pomsty, se sexuálním motivem, v úmyslu zakrýt nebo ulehčit jiný trestný čin nebo v úmyslu spáchat některý z trestných činů terorismu a dále spáchání z nenávisti vůči skupině osob nebo jednotlivci z diskriminačních důvodů. Závažnější způsob konání představuje podle § 138 spáchání trestného činu se zbraní, po delší čas, surovým nebo trýznivým způsobem, násilím, hrozbou bezprostředního násilí anebo hrozbou jiné těžké újmy, vloupáním, lstí, využitím tísňe, nezkušenosti, závislosti nebo podřízenosti, porušením důležité povinnosti vyplývající ze zaměstnání, postavení, funkce nebo uložené pachateli podle zákona a spáchání organizovanou skupinou nebo na více osobách, tedy alespoň na třech. Chráněnou osobou se dle § 139 míní osoba mladší 18 let nebo starší 60 let, těhotná žena, osoba blízká, osoba odkázaná na pachatele, chorá osoba, osoba požívající ochranu dle mezinárodního práva, veřejný činitel nebo osoba plnící povinnosti uložené na základě zákona, svědek, znalec, tlumočník, překladatel a zasahující zdravotnický pracovník. Skupinu osob mladších osmnácti let tvoří dle § 129 odst. 1 nejméně tři takové osoby. Bez zajímavosti přitom není, že tato kvalifikovaná skutková podstata je v rámci celého trestního zákona uvedena právě pouze u trestného činu výtržnictví.

Spáchání organizovanou skupinou jakožto jedna z variant závažnějšího způsobu konání je tedy řazeno mezi okolnosti zvláště přitěžující obdobně jako v české úpravě. Kvalifikovanou skutkovou podstatu naopak nepředstavuje opakované spáchání, namísto něhož slovenský zákon volí přísnější postih pouze u recidivy výtržnického jednání v období dvou let od předchozího odsouzení, což osobně považuji za vhodnější řešení. V rámci obsahu druhého odstavce § 364 oceňuji rovněž přísnější postih výtržnického jednání, kterému jsou vystaveny osoby mladší 18 let. Z hlediska trestní sazby a jejího zpřísnění ve druhém odstavci nicméně nepovažuji slovenský přístup, spočívající toliko ve stanovení dolní hranice trestní sazby při zachování té horní, za vhodnější a v tomto směru preferuji české řešení, které při okolnosti zvláště

přítěžující zvedá horní hranici trestní sazby a zároveň i s ohledem na výraznou různorodost potenciálních výtržnických činů neomezuje soudce dolní hranicí.

Ve zbývajících ohledech pak nepovažuji slovenskou úpravu za nikterak zdařilejší oproti té české. Možnost verbálního spáchání soudy bez obtíží dovozují výkladem i při absenci explicitního vyjádření v zákoně, kazuistické výčty výtržnických jednání zase nepřispívají k naplnění předpokladu přehlednosti a abstraktnosti právních norem. Konkrétní projevy výtržnictví takto uváděné slovenským zákonem lze dle mého názoru navíc v zásadě podřadit i pod obecnější českou úpravu. Vyjma převzetí některých výše uvedených zvláště přítěžujících okolností tudíž nevidím důvody pro změny úpravy skutkové podstaty výtržnictví po vzoru slovenského trestního zákona.

5.2. Německo

Z trestných činů vymezených německým trestním zákoníkem z roku 1871, nazvaném *Strafgesetzbuch* a známém pod zkratkou *StGB*, postihuje jednání blízka výtržnictví podle české úpravy především § 125 označený *Landfriedensbruch* (porušování veřejného pořádku)¹⁴³ a na něj navazující § 125a s názvem *Besonders schwerer Fall des Landfriedensbruchs* (zvláště těžký případ porušování veřejného pořádku)¹⁴⁴, které jsou řazeny do sedmého dílu zvláštní části *StGB*, nazvaného *Straftaten gegen die öffentliche Ordnung* (trestné činy proti veřejnému pořádku).

¹⁴³ § 125 Landfriedensbruch

(1) Wer sich an

1. Gewalttätigkeiten gegen Menschen oder Sachen oder
2. Bedrohungen von Menschen mit einer Gewalttätigkeit, die aus einer Menschenmenge in einer die öffentliche Sicherheit gefährdenden Weise mit vereinten Kräften begangen werden, als Täter oder Teilnehmer beteiligt oder wer auf die Menschenmenge einwirkt, um ihre Bereitschaft zu solchen Handlungen zu fördern, wird mit Freiheitsstrafe bis zu drei Jahren oder mit Geldstrafe bestraft.

(2) Soweit die in Absatz 1 Nr. 1, 2 bezeichneten Handlungen in § 113 mit Strafe bedroht sind, gilt § 113 Abs. 3, 4 sinngemäß. Dies gilt auch in Fällen des § 114, wenn die Diensthandlung eine Vollstreckungshandlung im Sinne des § 113 Absatz 1 ist.

¹⁴⁴ § 125a Besonders schwerer Fall des Landfriedensbruchs

In besonders schweren Fällen des § 125 Abs. 1 ist die Strafe Freiheitsstrafe von sechs Monaten bis zu zehn Jahren. Ein besonders schwerer Fall liegt in der Regel vor, wenn der Täter

1. eine Schußwaffe bei sich führt,
2. eine andere Waffe oder ein anderes gefährliches Werkzeug bei sich führt,
3. durch eine Gewalttätigkeit einen anderen in die Gefahr des Todes oder einer schweren Gesundheitsschädigung bringt oder
4. plündert oder bedeutenden Schaden an fremden Sachen anrichtet.

Ustanovení § 125 StGB dopadá na toho, kdo se účastní na násilnostech proti lidem nebo věcem, případně na výhrůžkách násilností proti lidem, pokud jsou tyto páčány osobami z většího počtu lidí jejich společnými silami a způsobem ohrožujícím veřejnou bezpečnost. Daný trestný čin naplní rovněž ten, kdo podporuje odhodlání většího počtu lidí k takovým jednáním. Předmětná úprava tedy cílí na násilnosti v rámci davu, když větším počtem lidí se dle odborné literatury rozumí prostorově ohraničená skupina osob, jejichž přesný počet není na první pohled zřejmý, tuto skupinu však musí tvořit v zásadě alespoň 15 až 20 členů¹⁴⁵. Zákon u tohoto trestného činu stanoví trest odnětí svobody až na tři léta nebo peněžitý trest, ledaže je pro spáchaný čin dle jiných předpisů stanoven trest těžší. Pro případ, že by pachatel svým jednáním naplňoval též trestný čin odporu proti vykonávajícím úředníkům dle § 113, je z hlediska trestní odpovědnosti a stanovení trestu nutno postupovat podle ustanovení odst. 3 a 4 tohoto paragrafu, které vylučují trestnost, pokud úřední jednání, proti kterému násilný odpor směřuje, není zákonné nebo pokud je o jeho nezákonnosti pachatel mylně přesvědčen, případně umožňují snížení trestu u takového omylu pachatele ohledně nezákonnosti úředního jednání, kterému bylo možno se vyvarovat.

Jak již plyne ze samotného označení, § 125a tvoří kvalifikované skutkové podstaty trestného činu dle předchozího paragrafu, pro které StGB stanoví vyšší trest odnětí svobody v rozmezí šesti měsíců až deseti let. Jde o zvlášť těžká porušování veřejného pořádku, kdy má u sebe pachatel střelnou zbraň, případně jinou zbraň nebo nebezpečný nástroj za účelem použití při činu a dále o případy, kdy pachatel násilností vystaví jinou osobu nebezpečí smrti či těžké újmy na zdraví, drancuje nebo způsobí značnou škodu na cizích věcech.

Ustanovení § 125 a 125a StGB se tedy na rozdíl od § 358 TrZ vyznačují davovým pojetím a zaměřením výlučně na násilnosti nebo výhrůžky násilností. Právě s ohledem na značně odlišný přístup proto může StGB jen obtížně posloužit jako inspirace pro případné změny české úpravy trestného činu výtržnictví.

Podmnožinu jednání, která dle tuzemské úpravy mohou představovat výtržnictví v podobě hrubé neslušnosti sexuálního charakteru, pak StGB postihuje odděleně v oddíle třináctém, označeném *Straftaten gegen die sexuelle Selbstbestimmung* (trestné činy proti

¹⁴⁵ LAUFHÜTTE, Heinrich Wilhelm, Ruth RISSING-VAN SAAN a Klaus TIEDEMANN. *Strafgesetzbuch: Leipziger Kommentar: Großkommentar*. 5. Bd., §§ 110 bis 145b. 12., neu bearbeitete Auflage. Berlin: De Gruyter Recht, 2009. s. 231. Großkommentare der Praxis. ISBN 978-3-89949-575-1.

svobodě rozhodování v sexuální oblasti). Jde konkrétně o trestné činy *Exhibitionistische Handlungen* (exhibicionistická jednání) dle § 183¹⁴⁶ a *Erregung öffentlichen Ärgernisses* (vyvolání veřejného pohoršení) dle § 183a¹⁴⁷.

Prvního z trestných činů se může dopustit výhradně mužský pachatel, pokud obtěžuje jinou osobu exhibicionistickým jednáním, tedy odhalováním pohlavních orgánů před touto osobou bez jejího souhlasu nezávisle na tom, zda tak pachatel činí bez dalšího účelu, za účelem pozorování reakce jiné osoby nebo v rámci vlastního sexuálního uspokojování.¹⁴⁸ Trestný čin dle § 183a je pak naplněn v ostatních případech, kdy pachatel úmyslně či vědomě vyvolá veřejné pohoršení tím, že veřejně vykonává sexuální jednání, mezi která se však v souladu s výkladovým § 184g řadí pouze ta, jež vykazují s ohledem na chráněný právní statek určitou závažnost. Za oba trestné činy zákon stanovuje trest odnětí svobody až na jeden rok nebo peněžitý trest.

¹⁴⁶ § 183 Exhibitionistische Handlungen

(1) Ein Mann, der eine andere Person durch eine exhibitionistische Handlung belästigt, wird mit Freiheitsstrafe bis zu einem Jahr oder mit Geldstrafe bestraft.

¹⁴⁷ § 183a Erregung öffentlichen Ärgernisses

Wer öffentlich sexuelle Handlungen vornimmt und dadurch absichtlich oder wissentlich ein Ärgernis erregt, wird mit Freiheitsstrafe bis zu einem Jahr oder mit Geldstrafe bestraft, wenn die Tat nicht in § 183 mit Strafe bedroht ist.

¹⁴⁸ LAUFHÜTTE, Heinrich Wilhelm, Ruth RISSING-VAN SAAN a Klaus TIEDEMANN. *Strafgesetzbuch: Leipziger Kommentar: Großkommentar*. 6. Bd., §§ 146 bis 210. 12., neu bearbeitete Auflage. Berlin: De Gruyter Recht, 2010. s. 1142. Großkommentare der Praxis. ISBN 978-3-89949-764-9.

6. Problém diváckého násilí

V závěrečné části této práce se hodlám zabývat otázkou diváckého násilí nejprve z hlediska vymezení tohoto fenoménu, jeho typických projevů a zúčastněných osob především ve fotbalovém prostředí, které je s danou problematikou spojováno nejčastěji. Následně se zaměřím na rozdělení povinností mezi Policii ČR a pořadatele při konání sportovních akcí a rovněž na právní nástroje boje proti diváckému násilí s důrazem na úpravu trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce. Prostor věnuji též dokumentům vypracovaným na úrovni Evropské unie a Rady Evropy a relevantní činnosti dalších mezinárodních aktérů.

6.1. Vymezení fenoménu diváckého násilí a fotbalového chuligánství

Divácké násilí coby jedna z forem narušování veřejného pořádku, je Ministerstvem vnitra široce vymezováno jako veškeré násilné, popřípadě jinak nebezpečné chování diváků, k němuž dochází v souvislosti se sportovními utkáními, a to přímo v dějišti utkání, v jeho okolí, případně při dopravě a přesouvání fanoušků z místa a na místo konání. Očekává se tedy jistá věcná, místní a časová spojitost se sportovním utkáním nebo klubem. Typicky jde o jednání plánovitě a opakovaně, často též s cílem zviditelnění a upoutání pozornosti širší veřejnosti, kterého se dopouštějí ohraničené skupiny osob sjednocené podporou totožného sportovního klubu nebo národní reprezentace.¹⁴⁹

V České republice je tento fenomén na mediální i politické úrovni nejčastěji skloňován v souvislosti s fotbalovým prostředím, v rámci kterého se vžilo též příhodnější označení *fotbalové chuligánství*¹⁵⁰. V podstatně menší míře a spíše nahodile se pak s diváckým násilím na tuzemských stadionech setkáváme například při hokejových nebo futsalových utkáních.

Problematiku fotbalového chuligánství charakterizuje utváření organizovaných skupin většinou mladých radikálních fanoušků, tzv. *hooligans*¹⁵¹ nebo *rowdies*¹⁵², které představují specifickou subkulturu spojovanou se sociálně patologickými jevy včetně násilí a politického extremismu. Členové těchto skupin se dle Smolíka na rozdíl od běžných fotbalových fanoušků

¹⁴⁹ Zpráva o situaci v oblasti diváckého násilí, dopadu koncepce v praxi a návrzích dalších opatření. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2010, s. 2 [cit. 28. 5. 2019]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kriminalita-146433.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

¹⁵⁰ SMOLÍK, Josef. *Fotbalové chuligánství: historie, teorie, a politizace fenoménu*. Karlovy Vary: Zdeněk Plachý, 2008. s. 7. ISBN 978-80-903556-3-7.

¹⁵¹ Podle členů irské imigrantské rodiny Hooligan či Houlihan z Londýna, která v 19. století proslula svým výtržnickým chováním.

¹⁵² Z anglického *rowdy*, tedy rváč, neurvalec.

mnohdy ani neidentifikují s fotbalovým týmem, ale především se svojí skupinou vyznačující se určitou mírou organizace a hierarchie. Právě v sebevymezení této skupiny vůči ostatním skupinám i zbytku společnosti spatřují členové její exkluzivitu a cílem těchto osob na stadionu je primárně vyvolání konfliktu nebo bitky s konkurenčními skupinami. Od 90. let se však častěji setkáváme s trendem organizovaného střetávání skupin fotbalových chuligánů na předem smluvených místech mimo fotbalové stadiony, zatímco přímé střety na stadionech se stávají minulostí. Dle kategorizace užívané bezpečnostními složkami tvoří tito fotbaloví chuligáni skupinu C návštěvníků fotbalových utkání (velmi rizikový návštěvníci). Skupinu B (méně rizikový návštěvníci) zastupují fotbaloví fanoušci identifikující se s určitým mužstvem či hráčem. Tato skupina se nevyznačuje vyšší mírou organizace a jejím hlavní spojovatelem je vymezení vůči příznivcům konkurenčních týmů. Svoji příslušnost pak dávají typicky najevo prostřednictvím dresů, šál, vlajek, kšiltovek a dalšího oblečení v týmových barvách, průběh hry vnímají subjektivně a doprovází ho emocionálními projevy. Skupinu A (nerizikový návštěvníci) pak představují fotbalový diváci, tedy pasivní pozorovatelé hry za účelem relaxace, kteří nejsou ovlivněni rivalitou soupeřících týmů a dění na hřišti vnímají jako divadelní představení, jehož průběh a výsledek hodnotí objektivně.¹⁵³

Mimo rámec výše uvedeného dělení se lze setkat též s pojmy *roligans*¹⁵⁴ a *ultras*¹⁵⁵. První termín označuje fanoušky, kteří fandí karnevalovým způsobem s využitím masek, kostýmů nebo pomalovaných obličejů, obvykle se nevyhýbají alkoholu a hlasitým projevům, avšak povzbuzují v zásadě slušně a jednání fotbalových chuligánů odsuzují.¹⁵⁶

Skupiny ultras pak zahrnují skalní fanoušky, kteří se během zápasu obvykle shromažďují na předem určené tribuně či sektoru (tzv. kotel) a vyznačují se hlasitým povzbuzováním po celý průběh zápasu s využitím choreografií, bubnů, vlajek a pyrotechniky, čímž chtějí zajistit bouřlivou atmosféru zápasu a vyburcovat k fandění též zbytek diváků. Násilí na stadionu na rozdíl od hooligans primárně nevyvolávají ani nevyhledávají, avšak zároveň se mu nevyhýbají a pokud nabydou dojmu, že fanoušci protivníka ohrožují čest jejich klubu,

¹⁵³ SMOLÍK, Josef. *Fotbalové chuligánství: historie, teorie, a politizace fenoménu*. Karlovy Vary: Zdeněk Plachý, 2008. s. 18-20. ISBN 978-80-903556-3-7.

¹⁵⁴ Z dánského *rolig* – mírumilovný, časté hlavně ve skandinávských státech.

¹⁵⁵ Z latinského *ultra*, tedy nad, dále, což zřejmě odkazuje na „přidanou hodnotu“ těchto fanoušků při podpoře jejich klubu.

¹⁵⁶ NIKL, Jaroslav a Petr VOLOVECKÝ. *Divácké násilí*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007. s. 7. ISBN 978-80-7251-249-2.

pro obranu svého klubu aktivně konají. Tato část návštěvníků tak stojí na pomezí fotbalových fanoušků a fotbalových chuligánů.¹⁵⁷

K výše uvedenému ovšem nutno podotknout, že jde o spíše teoretické a v praxi obtížně aplikovatelné rozlišení, a to i s přihlédnutím ke skutečnosti, že v tuzemském prostředí nedosahuje fenomén diváckého násilí zdaleka takové intenzity a závažnosti, jako je tomu například v Polsku nebo balkánských státech, stratifikace návštěvníků českých stadionů tudíž není natolik výrazná. Zejména mezi skupinou fotbalových chuligánů a fotbalových fanoušků pak často dochází ke smývání hranice a přesunům příslušníků přímo během zápasu v důsledku jeho průběhu nebo jiných situačních faktorů a s projevy diváckého násilí se lze setkat u obou kategorií. Rovněž výrazy ultras a hooligans se v mediálním prostoru běžně užívají jako synonyma.¹⁵⁸

6.2. Projevy diváckého násilí

Divácké násilí páchané na stadionech i mimo ně s sebou přináší konkrétní formy nežádoucího jednání, nejčastěji pak verbální urážky, rvačky a potyčky s pořadatelskou službou nebo s příslušníky policie, vandalismus a výtržnosti v podobě házení předmětů na hrací plochu a samotné aktéry hry, vstupu na hrací plochu, vytrhávání sedaček a demolování dalšího vybavení stadionu nebo užívání pyrotechniky. Vedle těchto klasických projevů chuligánského jednání se lze v ochozech stadionů setkat též s projevy xenofobie, rasismu, antisemitismu a nacionálního šovinismu.¹⁵⁹ Další úroveň trestné činnosti u skupin hooligans, v českém prostředí však spíše výjimečnou, představuje napojení na organizovaný zločin v podobě majetkové a násilné kriminality nebo pašování a prodeje drog, čímž si tyto skupiny obstarávají prostředky na svoji činnost.¹⁶⁰

Zůstaneme-li u obvyklých projevů, dle Slepíčky mají divácké výtržnosti podobu heteroagrese, směřují tedy navenek vůči druhým osobám (ostatním divákům, rozhodčím nebo hráčům). Jejím nejčastější formou je agrese verbální v podobě pískotu a nadávek, která

¹⁵⁷ SLEPIČKA, Pavel a Irena SLEPIČKOVÁ. *Divácká reflexe sportu*. Praha: Karolinum, 2010. s. 115. ISBN 978-80-246-1838-8.

¹⁵⁸ SMOLÍK, Josef. *Fotbalové chuligánství: historie, teorie, a politizace fenoménu*. Karlovy Vary: Zdeněk Plachý, 2008. s. 17-20. ISBN 978-80-903556-3-7.

¹⁵⁹ Z právního hlediska půjde nejčastěji o přestupky proti veřejnému pořádku a proti občanskému soužití (§ 5 a 7 zákona o některých přestupcích), u intenzivnějších projevů připadají v úvahu trestné činy ublížení na zdraví (§ 146 TrZ), rvačky (§ 158 TrZ), poškození cizí věci (§ 228 TrZ), obecného ohrožení (§ 272 TrZ), násilí proti úřední osobě (§ 325 TrZ), hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny (§ 355 TrZ) nebo výtržnictví (§358 TrZ).

¹⁶⁰ NIKL, Jaroslav a Petr VOLOVECKÝ. *Divácké násilí*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007. s. 8. ISBN 978-80-7251-249-2.

vyjadřuje protest proti herní situaci, jejímu výsledku nebo rozhodnutí rozhodčího, případně reaguje na projevy jiných skupin diváků. Vyšší stupeň představuje emočně podložená agrese často pramenící z frustrace, jejímž cílem je poškození určitého objektu agrese, tj. diváka, hráče či rozhodčího. Typickým projevem jsou divácké potyčky a snaha o konfrontaci osob na hřišti prostřednictvím vyhazování předmětů nebo fyzickým napadením přímo na hrací ploše, pokud to podmínky v hledišti umožní. V opačném případě se pozornost frustrovaných diváků obrací ve formě přenesené agrese vůči předmětům v jejich okolí, typicky sedačkám, bariérám oddělovajícím sektory a dalšímu zařízení stadionu, což ústí v konflikty s pořadatelskou službou.

Neméně závažnou formu tvoří odložená agrese z důvodu předchozí nedostupnosti objektu agrese. Setkáváme se tak i s útoky na diváky a hráče při odchodu ze stadionu nebo při cestě na další utkání, kdy výjimkou není ani konfrontace hráčů vlastního klubu při výrazném neúspěchu, například házení dlažebních kostek na týmový autobus přepravující družstvo.

Jako poslední formu uvádí Slepíčka instrumentální diváckou agresi, která směřuje k dosažení určitého cíle, například zastrašení fanoušků soupeře a zamezení podpory jejich týmu prostřednictvím hromadných verbálních projevů. Tato agrese obvykle nedosahuje takové společenské závažnosti, není podložena intenzivními emocemi a má spíše racionální podtext.¹⁶¹

6.3. Problematika diváckého násilí v České republice

Projevy fotbalového chuligánství se na našem území začaly spontánně objevovat již během 80. let minulého století, do podvědomí široké veřejnosti se v tomto období dostalo například zdemolování vlaku příznivci pražské Sparty při výjezdu do Banské Bystrice v roce 1985. I s ohledem na uvolnění politických poměrů došlo v 90. letech na úrovni několika týmů první a druhé fotbalové ligy k aktivizaci organizovaných chuligánských skupin často otevřeně sympatizujících s extremistickou scénou. Divácké násilí se v následujících letech stává společenským tématem, kdy vůbec nejvíce incidentů je přičítáno fanouškům Sparty Praha, Slavie Praha, Zbrojovky Brno a Baníku Ostrava. Právě po incidentu při utkání Opavy s Baníkem Ostrava v roce 2004¹⁶² začalo téma rezonovat též v politických kruzích, kde se z hlediska řešení vyhranily dva názorové proudy. Zatímco první tábor prosazoval zpřísnění trestních norem vůči fotbalovým výtržníkům, případně přijetí zvláštního zákona pro danou

¹⁶¹ SLEPIČKA, Pavel a Irena SLEPIČKOVÁ. Divácká reflexe sportu. Praha: Karolinum, 2010. s. 77-79. ISBN 978-80-246-1838-8.

¹⁶² Dne 15. 5. 2004 výtržnosti vyústily ve zranění 9 policistů a škodu čtvrt milionu korun, což vedlo k obvinění 8 fanoušků.

oblast, druhá skupina nabádala k důslednějším dodržování stávajících právních předpisů, neboť i z provedených policejních analýz vyplynulo, že tehdejší legislativa poskytuje Policii ČR, provozovatelům stadionů i obcím dostatečné nástroje k boji proti diváckému násilí, které však nejsou patřičně využívány.

Politická snaha reagovat na narůstající divácké násilí je patrná i z následné novely č. 343/2006 Sb.¹⁶³, která rozšířila skutkovou podstatu trestného činu výtržnictví dle § 202 tehdejšího trestního zákoníku doplněním výčtu výtržnických jednání o rušení přípravy nebo průběhu organizovaného sportovního utkání a rovněž zařadila povinnost zdržet se návštěv sportovních akcí mezi demonstrativní výčet přiměřených omezení a povinností, které může soud dle úvahy pachateli uložit při podmíněném odsouzení k trestu odnětí svobody, podmíněném upuštění od potrestání a v dalších vymezených případech. Zejména ve vztahu k trestnému činu výtržnictví měla novela především proklamační charakter a její faktický význam nelze přeceňovat, neboť pouze explicitně vyjádřila jednání, které bylo bezesporu možno podřadit pod skutkovou podstatu trestného činu výtržnictví prostřednictvím výkladu již dříve.¹⁶⁴

Otázka diváckého násilí zůstávala nadále frekventovanou a za účelem jejího řešení začala Policie ČR uzavírat dohody s ČMFS¹⁶⁵ o vzájemné spolupráci a větší zainteresovanosti klubů. Výchozím materiálem nové koncepce se však staly až *Návrhy opatření k řešení problematiky diváckého násilí*. Tento dokument vypracovaný Ministerstvem vnitra a schválený vládou v roce 2008 nastiňuje vhodné legislativní změny směřující k úplnému přenesení odpovědnosti za zajištění bezpečnosti na stadionech z orgánů Policie ČR, která doposud často fungovala jako hlavní garant pořádku uvnitř stadionu, na samotné kluby prostřednictvím pořadatelských služeb po vzoru fotbalově vyspělých západoevropských zemí.

Uvedené změny odůvodňovala skutečnost, že fotbalové utkání je ve své podstatě soukromou výdělečnou akcí klubu jakožto pořadatele, její klidný průběh by proto neměl být primárně zajišťován orgány veřejné moci při vynakládání prostředků z veřejných rozpočtů. Praxe zároveň ukázala, že doposud běžná preventivní přítomnost těžkooděnců a uniformovaných policistů uvnitř stadionu mnohdy vede paradoxně ke zvýšení napětí a rozpoutání nepokojů v hledišti.

¹⁶³ K tomu více v kapitole 4.3. této práce.

¹⁶⁴ SMOLÍK, Josef. *Fotbalové chuligánství: historie, teorie, a politizace fenoménu*. Karlovy Vary: Zdeněk Plachý, 2008. s. 125-134. ISBN 978-80-903556-3-7.

¹⁶⁵ Od roku 2011 jako FAČR.

Hlavní nedostatek tehdejšího stavu dle dokumentu spočíval v absenci právní normy, která by umožňovala sankcionování pořadatelů v případě, že nepřijmou dostatečná opatření k zajištění pořádku na stadionech. Interní pravidla ČMFS sice připouštěla disciplinární postih pořadatelů, ten však neumožňoval uložení trestu v adekvátní výši a byl uplatňován pouze v těch nejzávažnějších případech. Pořadatelé tak neměli dostatečnou motivaci k přijetí patřičných opatření a především menší a hůře finančně situované kluby spoléhaly při zajišťování bezpečnosti téměř výlučně na policii, což se projevovalo v nedostatečných prohlídkách při vstupu na stadion vedoucích k pronášení zakázaných předmětů a vpouštění podnapilých osob, dále v neadekvátním zajišťování členů pořadatelské služby z hlediska početního i personálního, v nerespektování standardů a doporučení k bezpečnosti na stadionech a rovněž ve špatné komunikaci s policií.

Uvedený dokument se dále vyslovuje pro uzákonění samostatného alternativního trestu zákazu vstupu na sportovní akce a nabádá k vyšší medializaci trestání fotbalových chuligánů. Odmítnuta je naopak koncepce po vzoru Velké Británie v podobě speciálního zákona obsahujícího skutkové podstaty související se sportovními akcemi¹⁶⁶, neboť české trestní a přestupkové právo obsahuje v rámci obecné úpravy dostatek skutkových podstat, pod které lze projevy diváckého násilí zařadit.¹⁶⁷

V rámci koncepčních materiálů vypracovalo Ministerstvo vnitra ve spolupráci s ČMFS také dokument *Bezpečí na sportovních utkáních - manuál pro fotbalové kluby*, obsahující doporučení fotbalovým klubům pro předcházení diváckému násilí během utkání. Manuál se zabývá především postavením členů pořadatelské služby, jejich povinnostmi, rozsahem školení a postupem v případě protiprávního jednání návštěvníků. Dále jsou zde rozebrána pravidla pro nakládání s osobními údaji návštěvníků a základní požadavky na infrastrukturu stadionů.¹⁶⁸

Do právního řádu byla nová koncepce zavedena s účinností od 1. 1. 2009 novelou zákona č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu, který v § 7a pro příště stanovil vlastníkově sportovního zařízení povinnost zveřejnit návštěvní řád obsahující zejména pravidla pro vstup

¹⁶⁶ The Football Offences Act z roku 1991.

¹⁶⁷ Zpráva o situaci v oblasti diváckého násilí, dopadu koncepce v praxi a návrzích dalších opatření. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2010, s. 3-5 [cit. 28. 5. 2019]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kriminalita-146433.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

¹⁶⁸ *Bezpečí na sportovních utkáních – Manuál pro fotbalové kluby*. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2010, [cit. 28. 5. 2019]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kriminalita-146433.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

na stadion a pravidla chování návštěvníků a příslušníků pořadatelské služby, vyžaduje-li to bezpečnost osob a majetku. Především však zavedl oprávnění a povinnost vlastníka sportovního zařízení přerušit nebo ukončit probíhající utkání a bez zbytečného odkladu požádat o spolupráci Policií ČR, pokud je bezpečnost osob nebo majetku ve sportovním zařízení závažně ohrožena a k obnovení pokojného stavu nedojde ani přes veškerá vlastníková opatření.¹⁶⁹ Pokud však k ohrožení osob nebo majetku došlo v důsledku pochybení vlastníka sportovního zařízení, který tato potřebná opatření neučinil, náleží Policii ČR za zásah nutný k obnovení pokojného stavu náhrada všech vynaložených nákladů. Vedle vlastníka dopadají výše uvedené povinnosti též na provozovatele, tedy osobu, kterou vlastník pověřil uspořádáním sportovního podniku. Pokud však vlastník sportovního zařízení na provozovatele tyto povinnosti převedl, odpovídá za jejich splnění výlučně provozovatel.¹⁷⁰

Nadále tak měla Policie ČR povinnost vstupovat na stadiony pouze za účelem nezbytných zásahů k obnovení pořádku, kdy zvládnutí situace není v silách pořadatelů. Ve zbývajících případech se přítomnost policistů v hledišti v zásadě omezila na policejní specialisty pro divácké násilí, tzv. *spottery*.¹⁷¹

Kontrola dodržování nových povinností vlastníků a provozovatelů byla svěřena obecním úřadům. Při jejich porušení se odpovědné osoby dopouštějí přestupů, za které lze v některých případech uložit pokutu až do výše dvou milionů korun. Při porušení závažným způsobem navíc zákon stanoví oprávnění Ministerstva vnitra zakázat účast diváků na určitém sportovním podniku až po dobu jednoho roku, tato doba však může být zpětně zkrácena v případě přijetí odpovídajících opatření. Další sankce pak spočívá v již zmíněné úhradě nákladů zásahu Policie ČR. Uvedená novela zákona o podpoře sportu tak poskytla příslušným orgánům sankční nástroje motivujících kluby k dostatečnému zajištění bezpečnosti.

Nové koncepci boje proti diváckému násilí odpovídala též dohoda mezi ČMFS a Policií ČR z 16. 2. 2009 nahrazující předchozí organizační ujednání.¹⁷² Její obsah sice nebyl právně vymahatelný, i přesto významně přispěla k vymezení vzájemných povinností Policie ČR a jednotlivých fotbalových klubů. Dohoda předně konstatovala, že Policie ČR nenahrazuje

¹⁶⁹ Zejména zajištění dostatečného počtu členů pořadatelské služby, respektování doporučení ze strany Policie ČR a dodržování pravidel stanovených zákonem, interními normami FAČR, koncepčními dokumenty nebo místními ujednáními na základě dohody mezi Policií ČR a FAČR.

¹⁷⁰ Rozšíření povinností na osobu provozovatele přinesla až novela č. 183/2010 s účinností od 16. 10. 2010.

¹⁷¹ COUFALOVÁ, Bronislava, Jan PINKAVA a Veronika POCHYLÁ. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014. s. 124. Teoretik. ISBN 978-80-87576-88-5.

¹⁷² Později nahrazena aktualizovanou *Dohodou o spolupráci k zajišťování bezpečnosti a pořádku při fotbalových utkáních*, uzavřenou mezi Policií ČR a FAČR dne 11. 2. 2013.

pořadatelskou službu, a dále vymezila zásady spolupráce prostřednictvím místních ujednání, v rámci nichž velitel policejních opatření potvrzuje, že souhlasí s přijatými opatřeními klubu. Dohoda rovněž řešila standardy stavebně technického vybavení stadionů a činnosti pořadatelské služby. Té má Policie ČR průběžně předávat podněty potřebné k předcházení diváckému násilí a také poskytovat pomoc při školení.¹⁷³ Postavení samotných příslušníků pořadatelské služby by ovšem ve světle nové koncepce dle mého názoru zasluhovalo větší legislativní pozornost. Od těchto osob se v případě nepokojů fanoušků očekává činnost směřující k zajištění pořádku na stadionu, mnohdy de facto obdobná úkonům Policie ČR, aniž by však byly nadány zvláštními oprávněními a pravomocemi. V právní rovině tudíž postupují čistě dle obecných ustanovení občanského a trestního práva o krajní nouzi, nutné obraně a svépomoci.¹⁷⁴

Významný nástroj v boji proti diváckému násilí přinesla též rekonstrukce trestního práva hmotného, zavádějící od roku 2010 trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce dle § 76 TrZ. Možnost zakázat vstup na určité sportovní akce rovněž v souvislosti se spácháním přestupku poskytl od 1. 7. 2017 přestupkový zákon ve formě omezujícího opatření dle § 52. Oběma institutům se podrobněji věnuji v následující kapitole.

Pokud jde o další snahy zákonodárců reagovat na danou problematiku, v roce 2011 skončil neúspěšně návrh na kazuistické rozšíření skutkové podstaty trestného činu výtržnictví o neoprávněný vstup na hrací plochu po skončení utkání a rovněž o zakrývání obličeje způsobem znemožňujícím nebo ztěžujícím identifikaci v souvislosti s utkáním.¹⁷⁵ Po novele zákona o přestupcích č. 390/2012 Sb. s účinností od října 2012 však bylo zakrývání obličeje před zahájením, v průběhu a po skončení sportovního utkání postihováno alespoň jako přestupek proti veřejnému pořádku. V roce 2016 se zákaz zakrývání obličeje rozšířil i na cestu na utkání a z utkání a v této podobě jej také převzal následný zákon o některých přestupcích pod § 5 odst. 1 písm. j), což považuji za rozumný a přiměřený nástroj z hlediska boje proti diváckému násilí. Navrhovaný trestněprávní postih pouhého zahalení obličeje by jistě mohl přispět k řešení otázky diváckého násilí z hlediska usnadnění identifikace pachatelů. Na druhou

¹⁷³ Zpráva o situaci v oblasti diváckého násilí, dopadu koncepce v praxi a návrzích dalších opatření. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2010, s. 5 [cit. 28. 5. 2019]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kriminalita-146433.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

¹⁷⁴ SLEPIČKA, Pavel a Irena SLEPIČKOVÁ. *Divácká reflexe sportu*. Praha: Karolinum, 2010. s. 165. ISBN 978-80-246-1838-8.

¹⁷⁵ K tomu podrobněji v kapitole 4.4. této práce.

stranu takové jednání samo o sobě dle mého názoru zkrátka nedosahuje závažnosti odůvodňující uplatnění trestněprávních prostředků.

Ačkoli výše uvedená opatření přispěla ke zklidnění situace v hledištích, ani po jejich zavedení problém diváckého násilí rozhodně nevytizel, což dokázal mimo jiné průběh semifinále domácího poháru mezi Slavií Praha a Sigmou Olomouc v květnu 2011, kdy slávističtí příznivci během poločasové pauzy zaútočili na vedení jejich klubu. Následovalo předčasné ukončení zápasu, trestní stíhání celkem 33 osob a disciplinární postih Slávie Praha ze strany ČMFS v podobě kontumace zápasu, doposud rekordní pokuty 750 tisíc korun a uzavřeného hlediště ve třech následujících domácích zápasech.¹⁷⁶ Bez řádění fanoušků se neobešlo ani tradičně rizikové ligové utkání Baníku Ostrava a Sparty Praha na Bazalech v březnu 2014, na které FAČR reagovala pokutou 300 tisíc korun pro domácí Baník a Policie ČR obvinila celkem 18 osob.¹⁷⁷ To však při pohledu na televizní záběry zachycující desítky až stovky chuligánů útočících na policejní těžkooděnce v hledišti působí jako směšné číslo, což mě upevňuje v názoru, že skutečným problémem boje s diváckým násilím zůstává především identifikace konkrétních pachatelů umožňující následnou aplikaci obsahově dostačujících správních či trestněprávních norem.

Obdobné události obvykle znovu otevírají téma diváckého násilí na politické scéně. Nejinak tomu bylo i při nedávném incidentu z března 2019, kdy explodující světlice hozená do hlediště při zápase Sparty Praha a Viktorie Plzeň zranila divačku. V návaznosti na tuto událost ministr vnitra Jan Hamáček po schůzce pracovní expertní skupiny pro divácké násilí deklaroval urychlení vzniku dlouhodobě zamýšlené databáze problémových fanoušků, zahrnující údaje o zákazech vstupu na stadiony uložené v trestním i přestupkovém řízení, dle které by postupovaly samotné kluby a problémové fanoušky na stadion nepouštěly. Celý systém však vyžaduje součinnost ze strany klubů například v podobě prodeje lístků na jméno a především funkčních kamerových systémů schopných rozeznat tváře a propojit je s údaji z evidence. Těmito systémy ovšem většina stadionů v současnosti nedisponuje a kluby nejsou jejich pořízení s ohledem na finanční náročnost příliš nakloněny. Z dalších zamýšlených opatření ministr uvedl zpřísnění postihu užívání pyrotechniky na stadionech nebo porušování

¹⁷⁶ Trest pro Slavii: tři domácí zápasy bez diváků a pokuta 750 000 Kč. *IDNES* [online]. 2011 [cit. 1. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/fotbal/prvni-liga/trest-pro-slavii-tri-domaci-zapasy-bez-divaku-a-pokuta-750-000-kc.A110512_143528_fotbal_min

¹⁷⁷ Za řádění chuligánů dostal Baník třetí nejvyšší pokutu v historii. *Česká televize* [online]. 2014 [cit. 1. 6. 2019]. Dostupné z: <https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/fotbal/za-radeni-chuliganu-dostal-banik-treti-nejvyssi-pokutu-v-historii/5be0d9630d663b6fe830fba4>

návštěvního řádu prostřednictvím přestupkového řízení a také možnost vymezení zvláštních zákonných pravomocí členů pořadatelských služeb, které by byly vázány na získání příslušné certifikace.¹⁷⁸

O tom, že divácké násilí zůstává aktuálním problémem, svědčí též pohled do policejních statistik, dle nichž se situace na stadionech během posledních let v některých ohledech naopak zhoršuje. Zatímco v roce 2012 zasahovali příslušníci Policie ČR během sportovních utkání v 768 případech, v roce 2016 šlo už o 959 zásahů a v roce 2017 dokonce o 1 074 zásahů.¹⁷⁹ Tyto údaje mohou být jistě ovlivněny řadou faktorů včetně počáteční nejistoty a neochoty pořadatelů po zavedení nové koncepce žádat policii o pomoc vzhledem k povinnosti hradit náklady zásahu, uvedené hodnoty nicméně nenapovídají o zlepšení pořádku na stadionech. Stoupající tendenci má rovněž počet zjištěných a objasněných skutků trestného činu výtržnictví na sportovních a veřejných akcích. V roce 2012 šlo o 41 zjištěných a 39 objasněných skutků, v roce 2017 to bylo již 59 zjištěných a 58 objasněných skutků a v roce 2018 celkem 61 zjištěných a 57 objasněných skutků.¹⁸⁰ Nárůst těchto hodnot lze ovšem v omezené míře přičítat též pořizování adekvátních monitorovacích zařízení na stadionech a vyšší ochotě klubů spolupracovat s orgány veřejné moci při postihování diváckého násilí, díky čemuž policie registruje a stíhá i ty případy, které by jí v minulosti unikly. Vyšší čísla tak mohou paradoxně vypovídat o zlepšení činnosti při boji s diváckým násilím a o efektivnějším postihu jeho projevů.

6.4. Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce

Alternativní trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce dle § 76 a 77 TrZ představuje jeden z hlavních legislativních nástrojů v boji proti projevům sportovního chuligánství, uplatnění však může nalézt též při ochraně před narušiteli jiných společenských akcí nebo při potírání extremismu. Tento trest lze uložit pachateli, který se dopustil úmyslného trestného činu v souvislosti s návštěvnou sportovní, kulturní nebo jiné

¹⁷⁸ Vnitro chce urychlit vznik databáze problémových fanoušků. České noviny [online] 2019 [cit. 2. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/vnitro-chce-urychlit-vznik-databaze-problemovych-fanousku/1734972>

¹⁷⁹ Počet trestů zákazu vstupu. *Události* [televizní pořad]. ČT1, 19. 3. 2019 [cit. 1. 6. 2019]- Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097181328-udalosti/219411000100319/obsah/682687-pocet-trestu-zakazu-vstupu>

¹⁸⁰ K tomu podrobněji v Příloze č. 2.

společenské akce. Podstata trestu spočívá v zákazu účasti na vymezených akcích ve formě návštěvy, nevztahuje se tudíž na hráče nebo rozhodčí.¹⁸¹

V souladu s § 53 TrZ smí soud tento trest zvolit i pokud není u konkrétní skutkové podstaty uveden, a to vedle jiného trestu nebo jako samostatný trest. Samostatný trest zákazu vstupu však soud uloží pouze tehdy, dopustil-li se pachatel přečinu a vzhledem k jeho povaze a závažnosti jakožto i k osobě a poměrům pachatele není jiného trestu třeba. Trest lze uložit na dobu až deseti let, v případě mladistvého nesmí sazba převyšovat pět let. Toto období běží od právní moci rozsudku, pokud byl však odsouzenému uložen také trest odnětí svobody, do doby trvání zákazu vstupu se doba výkonu trestu odnětí svobody nezapočítává.¹⁸²

Použití této sankce směřuje dle Ščerby především k zajištění individuální a generální prevence, tedy k předejití další trestné činnosti pachatele v souvislosti s určitou společenskou akcí a rovněž k odstrašení ostatních osob od takových činů. V tomto ohledu působí vidina dlouholetého zákazu vstupu na stadion na mnoho oddaných fanoušků jistě účinněji než ostatní alternativní tresty, u některých skalních příznivců představuje takový trest dokonce větší hrozbu než případný několikaměsíční trest odnětí svobody.¹⁸³

Naplnění uvedeného účelu ovšem ve značné míře závisí na zabezpečení efektivního výkonu prostřednictvím soudem pověřeného úředníka Probační a mediační služby, s nímž je odsouzený povinen spolupracovat stanoveným způsobem. Spoluprací je míněno především dodržování probačního plánu a výkon programů sociálního výcviku, převýchovy a psychologického poradenství. Probační plán vytváří probační úředník ve spolupráci s odsouzeným a vymezí v něm konkrétní podobu výkonu trestu a způsobu kontroly odsouzeného v závislosti na obsahu rozsudku, individuální situaci pachatele, příčinách páčání trestné činnosti a dalších faktorech, případně též s přihlédnutím k zájmům poškozeného. K posílení preventivního efektu může probační úředník rovněž odsouzenému nařídit, aby se v době konání akce, na kterou se zákaz vztahuje, dostavil k určenému policejnímu útvaru za podmínek, které probační úředník stanoví po dohodě s Policií ČR. Pokud odsouzený poruší stanovené podmínky výkonu trestu závažným způsobem, zejména pokud navštěvuje zakázané akce nebo se v čase jejich konání nedostavuje k určenému policejnímu útvaru, riskuje tím naplnění skutkové podstaty trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí podle

¹⁸¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 967. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

¹⁸² *Ibid.* s. 972.

¹⁸³ ŠČERBA, Filip. Právní úprava nových alternativních trestů. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 10, s. 86-89. ISSN 1210-6348.

§ 337 odst. 1 písm. e) TrZ, za což mu hrozí až dva roky odnětí svobody. Méně závažné porušování uložených povinností pak může snížit šance odsouzeného na podmíněné upuštění od výkonu zbytku trestu ve smyslu § 90 TrZ, ke kterému lze přistoupit po výkonu poloviny trestu, jestliže odsouzený prokázal, že dalšího výkonu není třeba nebo pokud soud přijal záruku za dovršení jeho nápravy.¹⁸⁴

Předpokladem efektivní prevence je rovněž vhodné vymezení trestu v odsuzujícím rozsudku, tedy stanovení akcí, na které zákaz dopadá. Příliš úzké vymezení dle Šámala nezaručuje dostatečnou ochranu společnosti, neboť recidivu může podnítit též účast na akci jiného druhu, například na utkání v odlišném sportovním odvětví, široké vymezení naopak bezdůvodně zasáhne do společenského vyžití pachatele. Z toho důvodu nelze zákaz nikdy vztáhnout plošně na veškeré společenské akce.¹⁸⁵ Nejvyšší soud nicméně vzhledem ke sledovanému účelu trestu připouští i uložení zákazu vstupu na všechny sportovní akce v situaci, kdy ke spáchání trestného činu dojde pouze v souvislosti s určitým sportovním utkáním.¹⁸⁶

Z hlediska přípustnosti uložení trestu dle § 76 TrZ může působit interpretační obtíže předpoklad spáchání trestného činu v souvislosti s návštěvou sportovní, kulturní nebo jiné společenské akce. *Sportovní akcí* zákonodárce dle Šámala míní organizovanou sportovní událost za účasti diváků bez ohledu na to, zda diváci platí vstupné. Sportem je přitom pravidly vymezená činnost charakteristická pohybovou aktivitou, osvojovaná a rozvíjená tréninkovým procesem a předváděná při soutěžích se snahou o dosažení nejlepšího výkonu. *Kulturní akcí* se rozumí události navštěvované diváky, jejichž náplň tvoří kultura v užším významu, tedy vybrané vznešené lidské činnosti, především umělecké. Půjde zejména o hudební koncerty, filmové produkce, výstavy nebo divadelní a folklórní představení. Pod *společenské akce* pak spadají i další akce jiného druhu, při nichž dochází k uspokojování společenských potřeb nebo k sociální interakci, například diskotéky, plesy, pietní akty, svatby, ceremoniály, manifestace a podobně.

Výkladové otázky však vyvolává především požadavek *souvislosti* s návštěvou výše uvedených akcí. V tomto ohledu dle Šámala postačí souvislost přímá, bezprostřední nebo užší, kdy trestný čin pojí věcný, místní a časový vztah ke konkrétní návštěvě akce, který však lze

¹⁸⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 970-971. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

¹⁸⁵ Ibid. s. 966.

¹⁸⁶ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 11. 2011, sp. zn. 6 Tz 57/2011

dovodit i u činů, k nimž nedošlo přímo v místě a čase konání akce. Souvislost tak bude typicky dána také u činu spáchaného při cestě na danou akci nebo z ní i s odstupem v řádu dní. Mimo rámec souvislosti naopak spadá například konflikt fanoušků z důvodu obecné podpory konkurenčních klubů bez vazby na konkrétní zápas.¹⁸⁷ Rovněž Ščerba se kloní k širšímu výkladu, který je třeba uplatňován i s ohledem účel trestu, kterým je mimo jiné možnost odříznutí pachatele od skupiny dalších násilnický zaměřených osob.¹⁸⁸

Sluší se dodat, že vedle trestu dle § 76 TrZ právní řád poskytuje též další nástroje sloužící k zamezení účasti problémových osob na sportovních akcích. V první řadě jde o přiměřené omezení v podobě zdržení se návštěv sportovních, kulturních a jiných společenských akcí dle § 48 odst. 4 písm. e) TrZ, které soud může uložit při podmíněném odsouzení k trestu odnětí svobody, podmíněném upuštění od potrestání, podmíněném propuštění nebo upuštění od výkonu zbytku trestu a také spolu s trestem domácího vězení, obecně prospěšných prací nebo zákazu pobytu. Toto opatření svým obsahem prakticky odpovídá trestu zákazu vstupu, ukládáním přiměřených omezení a přiměřených povinností nicméně obecně nelze nahrazovat trest, a soudy tudíž dle Šámala mohou tento nástroj využívat pouze tehdy, nejsou-li naplněny podmínky uložení trestu dle § 76 TrZ.¹⁸⁹ Ščerba jde v tomto ohledu ještě dále, když uvádí, že tato duplicita zůstala v trestním zákoníku zřejmě nedopatřením zákonodárce, a soudy by proto přiměřené omezení spočívající ve zdržení se návštěv sportovních, kulturních a jiných společenských akcí neměly vůbec ukládat z důvodu výše uvedené zásady zákazu nahrazování trestu.¹⁹⁰

Možnost zakázat návštěvu sportovních akcí je dána i v rámci řízení o přestupku, a to ve formě omezujícího opatření dle § 52 přestupkového zákona, které lze ovšem uložit pouze fyzické osobě společně se správním trestem po dobu až jednoho roku, pokud existuje přímá souvislost mezi spáchaným přestupkem a omezujícím opatřením. Omezující opatření zákon připouští u vymezených přestupků, mezi něž spadají i přestupky proti veřejnému pořádku a proti občanskému soužití, jejichž spáchání přichází v souvislosti s diváckým násilím nejvíce v úvahu. Jakožto druh ochranného opatření by nicméně mělo sloužit především k ochraně

¹⁸⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 966. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

¹⁸⁸ ŠČERBA, Filip. Právní úprava nových alternativních trestů. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 10, s. 86-89. ISSN 1210-6348.

¹⁸⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 968. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

¹⁹⁰ ŠČERBA, Filip. Právní úprava nových alternativních trestů. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 10, s. 86-89. ISSN 1210-6348.

společnosti, nikoli k potrestání pachatele. Kontrola dodržování omezujícího opatření je svěřena obecnímu úřadu, který jej uložil, případně obecnímu úřadu, v jehož obvodu se nachází místo, na které se zákaz vztahuje.

Rozhodnutí o zákazu vstupu na stadion nebo o jeho vykázání ze stadionu náleží s ohledem na soukromoprávní charakter sportovních akcí pochopitelně též vlastníkově nebo provozovateli stadionu, se kterým diváci při koupi vstupenky uzavírají inominátní smlouvu řídící se podmínkami dle zveřejněného návštěvního řádu. Pro případ porušení smluvního poměru pak návštěvní řády obvykle vyhrazuji mimo jiné možnost zakázání vstupu na stadion na dobu určitou i neurčitou.¹⁹¹

6.5. Problematika diváckého násilí na evropské úrovni

Ačkoli hlavní tíha boje s diváckým násilím zůstává na jednotlivých státech, i s ohledem na konání mezinárodních utkání a zahraniční výjezdy fanoušků je tento problém již několik desítek let skloňován též na evropské úrovni, kde v důsledku činnosti mezinárodních organizací i nevládních aktérů vznikají dokumenty různé právní povahy zaměřené především na boj proti fotbalovému chuligánství a potírání projevů rasismu a xenofobie na stadionech. V této souvislosti se dá hovořit o europeizaci boje proti diváckému násilí, jejíž kořeny sahají až do 80. let minulého století. Jedním z prvních impulzů se v tomto ohledu staly neblahé události během fotbalového finále Poháru mistru evropských zemí v roce 1985^{192, 193}

6.5.1. Činnost Rady Evropy

Právě v návaznosti na tuto tragédii byla na půdě Rady Evropy ještě v témže roce podepsána *Evropská úmluva o diváckém násilí*¹⁹⁴, ke které přistoupilo celkem 42 států včetně České republiky v roce 1995. Úmluva se zaměřuje především na bezpečnostní opatření na stadionech a v jejich blízkosti z hlediska prevence, spolupráce při potírání fotbalového chuligánství a represe. V oblasti prevence se státy mimo jiné zavázaly vyžadovat dostatečné vybavení stadionů, zajistit oddělení fanoušků soupeřících mužstev prostřednictvím umístění v oddělených sektorech a důslednou kontrolou při prodeji vstupenek, dále vyloučit vstup

¹⁹¹ SLEPIČKA, Pavel a Irena SLEPIČKOVÁ. *Divácká reflexe sportu*. Praha: Karolinum, 2010. s. 163-164. ISBN 978-80-246-1838-8.

¹⁹² Při utkání mezi celky FC Liverpool a Juventus Turín na Heysel stadionu v Bruselu zemřelo v důsledku řádění fanoušků a zcela nedostatečných bezpečnostních opatření celkem 39 osob.

¹⁹³ SMOLÍK, Josef. *Fotbalové chuligánství: historie, teorie, a politizace fenoménu*. Karlovy Vary: Zdeněk Plachý, 2008. s. 184-185. ISBN 978-80-903556-3-7.

¹⁹⁴ Celým názvem *Evropská úmluva o diváckém násilí a neslušném chování při sportovních událostech a zvláště při fotbalových zápasech*.

problematických osob, zamezit vnášení pyrotechniky a alkoholických nápojů a omezit (nebo nejlépe zakázat) prodej alkoholu na stadionech. Stran spolupráce úmluva zdůrazňuje mezinárodní i vnitrostátní koordinaci a výměnu informací bezpečnostních složek státu a dalších spolupracujících orgánů. V rámci represe úmluva klade důraz na mezinárodní vydávání pachatelů trestné činnosti související se sportovními akcemi.¹⁹⁵

Za účelem kontroly dodržování uvedených závazků, monitoringu diváckého násilí v jednotlivých státech a poskytování doporučení k implementaci úmluvy byl zřízen Stálý výbor, který se rovněž podílí na koordinaci spolupráce při mezinárodních zápasech.¹⁹⁶ Na národní úrovni pak funguje Koordinační komise zřízená v návaznosti na přistoupení České republiky k úmluvě dohodou mezi Ministerstvem vnitra a Ministerstvem školství. Náplň činnosti komise tvoří především koordinace obou ministerstev při dodržování úmluvy, spolupráce se sportovními oddíly a médii za účelem zamezování diváckému násilí, monitoring dané oblasti a každoroční zpracovávání zprávy pro Stálý výbor.¹⁹⁷

S ohledem na vývoj požadavků bezpečnosti na stadionech přijal Výbor ministrů v roce 2016 na základě doporučení Stálého výboru novou *Úmluvu Rady Evropy o komplexním přístupu k ochraně, bezpečnosti a poskytování služeb při fotbalových zápasech a dalších sportovních akcích*, která má nahradit předchozí Evropskou úmluvu o diváckém násilí a v současné době prochází ratifikačním procesem v jednotlivých státech. Jde o rámcový dokument navazující na dřívější požadavky bezpečnosti na stadionech, jehož implementace se obligatorně žádá ve vztahu k profesionálním fotbalovým zápasům, u ostatních sportů je ponechána na úvaze jednotlivých signatářů. Nově zřízeným kontrolním orgánem je Výbor pro ochranu a bezpečnost na sportovních akcích, který navazuje na dosavadní činnost Stálého výboru. Česká republika úmluvu ratifikovala v květnu 2019 bez nutnosti vnitrostátních legislativních změn, neboť veškeré požadavky úmluvy byly naším právním řádem naplněny již dříve.¹⁹⁸

¹⁹⁵ SMOLÍK, Josef. *Fotbalové chuligánství: historie, teorie, a politizace fenoménu*. Karlovy Vary: Zdeněk Plachý, 2008. s. 189-191. ISBN 978-80-903556-3-7.

¹⁹⁶ Ibid.

¹⁹⁷ SLEPIČKA, Pavel a Irena SLEPIČKOVÁ. *Divácká reflexe sportu*. Praha: Karolinum, 2010. s. 168. ISBN 978-80-246-1838-8.

¹⁹⁸ Vládní návrh, kterým se předkládá Parlamentu České republiky k vyslovení souhlasu s ratifikací Úmluva Rady Evropy o komplexním přístupu k ochraně, bezpečnosti a poskytování služeb při fotbalových zápasech a dalších sportovních akcích, tisk 230. *Senát Parlamentu České republiky* [online]. 2018 [cit 3. 6. 2019] Dostupné z: <https://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/86485/72522>

Problematicke diváckého násilí se v minulosti věnovala též řada nezávazných doporučení Parlamentního shromáždění Rady Evropy, například *Doporučení č. 1434 o fotbalovém výtržnictví*, *Doporučení č. 1/2002 o prodeji vstupenek na mezinárodní utkání* nebo *Doporučení č. 1/2003 o úloze sociálních a vzdělávacích opatření při prevenci násilí ve sportu*. V oblasti boje proti rasismu na stadionech je nejvýznamnějším počinem *Rezoluce o předcházení rasismu, xenofobii a intoleranci ve sportu* z roku 2000, na kterou navazuje činnost Evropské komise proti rasismu a intoleranci v rámci komplexní protirasistické politiky Rady Evropy.¹⁹⁹

6.5.2. Činnost Evropské unie

Před přijetím Lisabonské smlouvy se Evropská unie zabývala diváckým násilím v rámci tehdejšího třetího pilíře, tedy spolupráce v oblasti vnitřní bezpečnosti a justice. Zpočátku šlo především o nezávazné dokumenty Rady, například *Doporučení odpovědnosti organizátorů sportovních podniků* z roku 1993, *Doporučení o výměně informací* z roku 1994 nebo *Usnesení o předcházení fotbalovému chuligánství a jeho potlačování výměnou zkušeností, zákazem vstupu na stadiony a mediální politikou* z roku 1997.

Zásadnější dopad však měla až dvě rozhodnutí přijatá Radou na přelomu tisíciletí ve vztahu k mezinárodním fotbalovým zápasům. Prvním z nich je *Usnesení Rady z 6. prosince 2001 o příručce s doporučeními pro mezinárodní policejní spolupráci a opatření k předcházení násilí a výtržnostem a jejich zvládnutí při mezinárodních fotbalových zápasech, které se týkají alespoň jednoho členského státu („fotbalová příručka EU“)* (2002/C 22/01). Dokument nahradil dřívější příručku z roku 1999 a sám byl aktualizován usneseními Rady v letech 2006, 2010 a 2016 na základě zkušeností s proběhnuvšími mezinárodními fotbalovými turnaji. Jde o manuál stanovující standardy přípravy policie na mezinárodní fotbalové zápasy, zásady spolupráce policejních útvarů zúčastněných zemí a pořadatelské služby nebo doporučení pro samotné pořadatele. Rovněž uvádí zásady mediální a komunikační strategie policie s diváky a veřejností. Celý dokument má povahu nezávazných doporučení i s ohledem na rozdílnou situaci a intenzitu diváckého násilí v jednotlivých členských státech, což vyžadují uplatňování odlišných postupů.

Druhý zásadní počín, *Rozhodnutí Rady z 25. dubna 2002 o bezpečnosti v souvislosti s fotbalovými zápasy mezinárodních rozměrů* (2002/348/SVV), pozměněné usnesením Rady v roce 2007, uložilo každému členskému státu zřídit v rámci policie národní fotbalové

¹⁹⁹ COUFALOVÁ, Bronislava, Jan PINKAVA a Veronika POCHYLÁ. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014. s. 130. Teoretik. ISBN 978-80-87576-88-5.

informační středisko²⁰⁰. To především odpovídá za koordinaci policejní výměny informací v souvislosti s mezinárodními fotbalovými zápasy včetně informací o rizikových fanoušcích a usnadňuje mezistátní policejní spolupráci při těchto zápasech.²⁰¹

6.5.3. Činnost FIFA, UEFA a dalších subjektů

Vedle výše uvedených mezivládních organizací vystupuje na mezinárodním poli vůči fotbalovému chuligánství a rasismu pochopitelně také FIFA jakožto řídicí organizace sdružující jednotlivé národní asociace fotbalu, futsalu a plážového fotbalu z celého světa. Mezi její nástroje v boji s rasismem patří například postih klubů s problematickými fanoušky odebráním bodů nebo vyloučením ze soutěží pořádaných FIFA a rovněž podpora kampaní proti rasismu, do kterých se zapojují současné i bývalé fotbalové hvězdy.²⁰² Ještě výraznější aktivita se odehrává na úrovni UEFA, která zaštiťuje jednotlivé fotbalové asociace na evropském kontinentu. Kontrolní a disciplinární komise UEFA je nadána množstvím sankčních opatření, které může uplatnit vůči jednotlivým asociacím, klubům i samotným hráčům, a to v podobě peněžitých pokut, anulování výsledků, opakování zápasu, odehrání zápasu bez účasti diváků, odebrání bodů a v nejzávažnějších případech i vyloučení ze soutěže. Mezi společné projekty FIFA a UEFA patří například založení Nadace Daniela Nivela v roce 1999, zabývající se výzkumem diváckého násilí a pořádáním sbírek na podporu jeho obětí.²⁰³

Aktivního boje s rasismem a diváckým násilím se však účastní též samotní fanoušci organizovaní na lokální i národní úrovni. Nejvýznamnější sdružením těchto organizací na mezinárodní úrovni bylo zformováno v roce 1999 pod označením *Football Against Racism in Europe*, zkráceně *The FARE network*. Toto sdružení se snaží bojovat proti rasistickým a sexistickým postojům na tribunách i uvnitř vedení jednotlivých klubů, což vyústilo mimo jiné ve vydání desetibodového akčního plánu ve spolupráci s UEFA, který doporučuje evropským klubům jednotlivá protirasistická opatření, například vydávání stanovisek odsuzujících rasismus, odstranění rasistických graffiti nebo disciplinární postih hráčů za rasistické urážky.²⁰⁴

²⁰⁰ *National Football Informational Point*, v České republice jím je Úřad pro služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia České republiky.

²⁰¹ SMOLÍK, Josef. *Fotbalové chuligánství: historie, teorie, a politizace fenoménu*. Karlovy Vary: Zdeněk Plachý, 2008. s. 199-202. ISBN 978-80-903556-3-7.

²⁰² Například kampaň pod heslem „Say no to racism“ od roku 2013.

²⁰³ COUFALOVÁ, Bronislava, Jan PINKAVA a Veronika POCHYLÁ. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014. s. 132-133. Teoretik. ISBN 978-80-87576-88-5.

²⁰⁴ SMOLÍK, Josef. *Fotbalové chuligánství: historie, teorie, a politizace fenoménu*. Karlovy Vary: Zdeněk Plachý, 2008. s. 211-212. ISBN 978-80-903556-3-7.

6.6. Zhodnocení úspěšnosti boje s diváckým násilím

Obecně hodnotím nastolenou koncepci zabezpečování pořádku na českých stadionech pozitivně. Nevidím důvod, proč by měla Policie ČR a priori svojí přítomností v hledišti zaskakovat za pořadatelskou službu v rámci pořádání sportovního utkání jakožto soukromé výdělečné akce pořadatele. Toto pojetí by si nicméně dle mého názoru žádalo přesné zákonné vymezení pravomocí příslušníků pořadatelské služby, jelikož dle stávajícího stavu se případný zásah těchto osob směřující k zajištění pořádku na stadionu právně odůvodňuje pouze obecnými ustanoveními občanského a trestního zákoníku o krajní nouzi, nutné obraně a svépomoci. Taková situace může vést ke značné nevyrovnanosti zásahů různých pořadatelských služeb a k nejistotě ohledně přípustné intenzity zákroku. Doufám proto, že myšlenky Ministerstva vnitra na stanovení zvláštních pravomocí pořadatelské služby v návaznosti na získání určité certifikace se v blízké době zrealizují.

Pokud jde o postihování projevů diváckého násilí orgány veřejné moci, souhlasím, že obecná česká trestněprávní a přestupková úprava nabízí dostatečně širokou škálu skutkových podstat, podle kterých lze nežádoucí jednání související se sportovní akcí kvalifikovat a účinně sankcionovat. Občasné úvahy o přijetí zvláštního trestního zákona vymezujícího výlučně skutkové podstaty související se sportovními akcemi mi tudíž v našich podmínkách přijdou nadbytečné a vykládám si je spíše jako projev snahy získat v souvislosti s hojně medializovaným tématem diváckého násilí politické body bez ohledu na reálný přínos.

Zásadní problém nespatřuji ani ve vhodné volbě sankcí, neboť soudy si poměrně rychle osvojily využívání alternativního trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce v případech odsouzení pachatele trestného činu souvisejícího s účastí na takové akci. V roce 2016 byl tento trest pravomocně uložen 53 odsouzeným²⁰⁵ a během následujícího roku celkem ve 45 případech²⁰⁶, což koresponduje s počtem objasněných případů výtržnictví na sportovní nebo společenské akci uvedeným výše v třetí kapitole této části práce. U naprosté většiny případů přitom soudy uložily tento trest společně s další sankcí.

V praxi nejproblematictější částí boje s fotbalovými chuligány tak zůstává především schopnost odhalovat a identifikovat konkrétní původce diváckého násilí orgány veřejné moci

²⁰⁵ Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2016. *Nejvyšší státní zastupitelství* [online]. 2017 [cit. 4.6.2019] Dostupné z: <http://nsz.cz/index.php/cs/udaje-o-cinnosti-a-statisticke-udaje/zprava-o-innosti/1897-zprava-o-innosti-2016>

²⁰⁶ Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2017. *Nejvyšší státní zastupitelství* [online]. 2018 [cit. 4.6.2019] Dostupné z: <http://nsz.cz/index.php/cs/udaje-o-cinnosti-a-statisticke-udaje/zprava-o-innosti/2095-zprava-o-innosti-2017>

za účelem zahájení trestního stíhání, případně řízení o přestupku. Policie ČR v tomto ohledu často argumentuje nedostatečnou aktivitou ze strany samotných klubů a nedodržováním podmínek vzájemné spolupráce. Ta by měla probíhat v podobě stanovené dohodou mezi FAČR a Policií ČR z roku 2013, která ovšem není právně vymahatelná. Nabízí se tudíž úvahy o převedení některých povinností klubů obsažených v uvedené dohodě do vymahatelné zákonné formy.

Neadekvátní a do jisté míry schizofrenní postoj některých fotbalových klubů a hráčů, zejména pak těch s početnější základnou radikálních fanoušků, je ostatně patrný i během samotných utkání. Diváci na stadionu i u televizních obrazovek jsou běžně svědky toho, jak tým po zápase děkuje sektoru svých „oddaných“ fanoušků za podporu, ačkoli právě tito fanoušci ještě před chvílí narušovali průběh zápasu potyčkami, rasistickými projevy nebo házením pyrotechniky na hrací plochu. I z uvedeného přístupu může část veřejnosti snadno nabýt dojmu, že uvedené projevy jsou vlastně tolerovány jako neodmyslitelná součást průběhu profesionálních fotbalových utkání a že samotné kluby dávají přednost této skupině příznivců před návštěvami rodin s dětmi, které se na rizikové zápasy mnohdy raději neodvažují vyrazit. O to podivněji pak působí následné mediální výstupy zástupců klubů o nulové toleranci takovýchto projevů fanoušků.

Samostatným tématem pak zůstává zavedení zákazu prodeje alkoholu na sportovních stadionech, ke kterému vyzývala již Evropská úmluva o diváckém násilí. O souvislosti nadměrného požívání alkoholu a diváckého násilí asi netřeba diskutovat a některé české kluby včetně Baníku Ostrava skutečně k zákazu prodeje alkoholu na stadionech v minulosti přistoupily po vzoru fotbalově vyspělých států západní Evropy²⁰⁷. S ohledem na oblibu konzumace piva mezi návštěvníky a možnou ztrátu politické popularity při zavedení plošného zákazu prostřednictvím zákona se však dle mého názoru takového opatření v blízké době nedočkáme. Nenapovídá tomu ani současný trend na úrovni evropských fotbalových pohárů, neboť UEFA v roce 2018 ustoupila od dříve zavedeného plošného zákazu prodeje alkoholu během utkání Ligy mistrů a Evropské ligy.²⁰⁸

²⁰⁷ Zákaz konzumace alkoholu na stadionech během sportovních utkání zavedl ve Velké Británii *The Sport Events Act* již v roce 1985.

²⁰⁸ UEFA zrušila zákaz alkoholu při zápasech evropských pohárů. *Aktuálně* [online]. 2018 [cit. 4. 6. 2019]. Dostupné z: <https://sport.aktualne.cz/fotbal/uefa-zrusila-zakaz-alkoholu-pri-zapasech-evropskych-poharu/r~bcd7d79c796b11e8aaa4ac1f6b220ee8/>

Závěr

Přestože abstraktní formulace skutkové podstaty trestného činu výtržnictví může v porovnání s jinými trestnými činy působit více výkladových obtíží, vypořádání se s nimi by měla v praxi usnadnit bohatá konstantní judikatura Nejvyššího soudu a odvolacích soudů, kterou jsem se ve své práci pokusil co nejpodrobněji vymežit. Jde především o ustálený výklad pojmů hrubá neslušnost, výtržnost, napadení jiného, zahrnující v sobě verbální i fyzické útoky, a také poměrně extenzivně vykládané spáchání činu na místě veřejnosti přístupném. Ještě větší přínos Nejvyššího soudu pak spatřuji ve stanovení obecných kritérií, na které se soudy při posuzování činů výtržnické povahy mají zaměřit.

Zároveň jsem došel k názoru, že přístup zákonodárce kombinující neurčité právní pojmy a demonstrativní výčet postihovaných jednání je vhodný, má-li výtržnictví účinně plnit svoji funkci „zbytkového“ trestného činu chránícího veřejný klid, pořádek a klidné mezilidské soužití proti široké škále rušivých jednání různé podoby a intenzity, která jsou konkretizována až rozhodovací praxí. Uvedenou formulací je rovněž zajištěna možnost soudů reagovat na případné změny standardů slušnosti a morálky i na nové nežádoucí jevy ve společnosti. Zásadní změny v pojetí skutkové podstaty tudíž nepovažuji za žádoucí.

Pozitivně bych se však stavěl k úvahám o změně úpravy kvalifikovaných skutkových podstat. Na jedné straně nesouhlasím s plošně zpřísněným postihem opětovného spáchání s ohledem na možnou různorodost výtržnických jednání a také vzhledem k naplnění tohoto kvalifikačního znaku i při dlouhém časovém úseku mezi oběma skutky. V tomto ohledu bych za vhodnější považoval úplné vypuštění této kvalifikované skutkové podstaty, případně její nahrazení znakem recidivy, ke které by se přihlíželo po určitý časový úsek po odsouzení za první čin.

Na druhou stranu vidím prostor pro zvýšení hranic trestní sazby v případě jiných skutkových okolností kvůli vyšší míře jejich závažnosti, například při výtržnictví spáchaném v přítomnosti dítěte, úřední osobou nebo v krizových situacích. Při rozšíření výčtu kvalifikovaných skutkových podstat lze ostatně částečně vycházet ze slovenské úpravy, která stanoví přísnější postih mimo jiné při spáchání trestného činu výtržnictví na chráněné osobě nebo v přítomnosti skupiny osob mladších 18 let. Příliš inspirace pro budoucí změny naopak neskýtá německá úprava vzhledem k celkově odlišnému pojetí zaměřenému na násilné davové výtržnictví.

S ohledem na různorodost výtržnických jednání nepřekvapí, že soudy v minulosti dovodily přípustnost jednočinného souběhu s řadou trestných činů. Za nejzásadnější pak

považují potvrzení možnosti souběhu s násilnými trestnými činy ublížení na zdraví, těžkého ublížení na zdraví a rvačky, typicky při výtržnickém jednání v podobě napadení jiného. Možnost uvedeného souběhu tak současně vyjadřuje zájem na ochraně lidského zdraví a udržení veřejného klidu a pořádku.

V praxi velice obtížným úkolem se může stát posouzení, zda jednání výtržnického charakteru dosáhlo intenzity trestného činu, nebo pouze přestupku, mimo jiné proto, že skutková podstata výtržnictví nestanovuje přesnou dělicí hranici v podobě vyčíslení požadovaného následku činu, jako je tomu například u poškození cizí věci. Přestupková úprava nicméně nabízí dostatek korespondujících skutkových podstat přestupků proti veřejnému pořádku nebo proti občanskému soužití, které rovněž umožňují citelný postih pachatele. Příslušné orgány by tak měly vycházet především z míry společenské škodlivosti a v duchu zásady subsidiarity trestní represe uplatňovat právní kvalifikaci dle § 358 TrZ spíše zdrženlivě.

Pokud jde o problematiku diváckého násilí a zajišťování pořádku na českých stadionech, se zavedenou koncepcí odpovědnosti pořadatelů v obecné rovině souhlasím. Pro její efektivnější fungování bych nicméně uvítal vymezení konkrétních oprávnění členů pořadatelské služby prostřednictvím zákona. Zákonnou úpravu by zasluhovaly též podmínky a povinnosti v rámci spolupráce mezi kluby pořádajícími sportovní akce a Policií ČR, doposud vymezené pouze na základě dohody bez vymahatelného právního rámce. Jde-li o samotný postih sportovních výtržníků, jsem přesvědčen, že české trestní a přestupkové právo poskytuje dostatek skutkových podstat, podle kterých lze případy diváckého násilí kvalifikovat, a rovněž vhodné sankce, zejména pak trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce. Úvahy o přijetí zákona upravujícího výlučně delikty související s návštěvou sportovních akcí tudíž nepovažuji za opodstatněné. Nejpálčivějším nedostatkem v boji proti tomuto problému zůstává především schopnost odhalit konkrétní případy a identifikovat jejich pachatele.

S ohledem na výše uvedené se mi dle mého názoru podařilo obstojně naplnit vytyčené cíle mé diplomové práce, která tak čtenáři poskytuje obecnou charakteristiku trestného činu výtržnictví, vymezuje hranice vhodného výkladu jeho skutkové podstaty a rozebírá nedostatky platné úpravy včetně nastínění možných budoucích změn. Dostatečná pozornost je věnována také problematice diváckého násilí a rozboru legislativních opatření přijatých v boji s tímto fenoménem.

Seznam zkratk

ČMFS	Českomoravský fotbalový svaz
FAČR	Fotbalová asociace České republiky
FIFA	Mezinárodní federace fotbalových asociací
Policie ČR	Policie České republiky
Ministerstvo vnitra	Ministerstvo vnitra České republiky
Ministerstvo školství	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
Přestupkový zákon	zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich
TrZ, případně trestní zákoník	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
UEFA	Unie evropských fotbalových asociací
ZTOPO	zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim
Nejvyšší soud	Nejvyšší soud České republiky, případně Nejvyšší soud Slovenské republiky, případně Nejvyšší soud České a Slovenské federativní republiky, případně Nejvyšší soud Československé socialistické republiky, případně Nejvyšší soud České socialistické republiky, případně Nejvyšší soud Československé republiky
Rada	Rada Evropské unie

Seznam použité literatury a pramenů

Knížní prameny

- CORNU, Gérard. *Vocabulaire juridique*. 8e édition. Paris: Quadrige / PUF, 2007. s. 644. ISBN 978-2-13-055986-3.
- COUFALOVÁ, Bronislava, Jan PINKAVA a Veronika POCHYLÁ. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-87576-88-5.
- ČERNÝ, Petr, Markéta LEHKÁ. *Zákon o právu shromažďovacím: komentář*. 2. přepracované vydání. V Praze: C. H. Beck, 2017. s. 19. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-631-9.
- ČERVENÝ, Zdeněk a kol. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textu souvisejících předpisů*. 16. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-768-3.
- DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7478-790-4.
- GRIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 4. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-614-3.
- HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. podstatně rozšířené vydání Praha: C. H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student. ISBN 978-80-7502-236-3
- JEMELKA, Luboš, Pavel VETEŠNÍK. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: Zákon o některých přestupcích: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-666-1..
- LAUFHÜTTE, Heinrich Wilhelm, Ruth RISSING-VAN SAAN a Klaus TIEDEMANN. *Strafgesetzbuch: Leipziger Kommentar: Großkommentar*. 5. Bd., §§ 110 bis 145b. 12. neu bearbeitete Auflage. Berlin: De Gruyter Recht, 2009. Großkommentare der Praxis. ISBN 978-3-89949-575-1.
- LAUFHÜTTE, Heinrich Wilhelm, Ruth RISSING-VAN SAAN a Klaus TIEDEMANN. *Strafgesetzbuch: Leipziger Kommentar: Großkommentar*. 6. Bd., §§ 146 bis 210. 12., neu bearbeitete Auflage. Berlin: De Gruyter Recht, 2010. Großkommentare der Praxis. ISBN 978-3-89949-764-9.
- NIKL, Jaroslav a Petr VOLOVECKÝ. *Divácké násilí*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007. ISBN 978-80-7251-249-2.
- NOVOTNÝ, František. *Trestní zákoník 2010: komentář, judikatura, důvodová zpráva*. Praha: Eurounion, 2010. ISBN 978-80-7317-084-4.
- SLEPIČKA, Pavel a Irena SLEPIČKOVÁ. *Divácká reflexe sportu*. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1838-8.
- SMOLÍK, Josef. *Fotbalové chuligánství: historie, teorie, a politizace fenoménu*. Karlovy Vary: Zdeněk Plachý, 2008. ISBN 978-80-903556-3-7.
- STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-096-0.

- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7.
- ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

Odborné články

- EYSSELT, Eduard. Ke spáchání trestného činu organizovanou skupinou. *Socialistická zákonnost: časopis pro právní praxi*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČSR, 1980, č. 7, s. 390-393. ISSN 0037-8305.
- PAVLÍČEK, Václav, NOVOTNÝ, Oto. Ke vztahu ústavní svobody pouličních průvodů a manifestací a trestného činu výtržnictví. *Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva*. Praha: Academia, 1967, č. 9, s. 874-878. ISSN 0231-6625.
- SLUNEČKO, Petr. K trestnému činu výtržnictví podle § 202 trestního zákona. *Právo a zákonnost: časopis pro právní praxi*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky, 1991, č. 10, s. 594-596. ISSN 1210-0900.
- ŠČERBA, Filip. Právní úprava nových alternativních trestů. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 10, s. 86-89. ISSN 1210-6348.

Internetové zdroje

- Bezpečí na sportovních utkáních – Manuál pro fotbalové kluby. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2010, [cit. 28. 5. 2019]. Dostupné z <https://www.mvcr.cz/clanek/kriminalita-146433.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>
- Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších právních předpisů, tisk 720. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 2014 [cit. 8. 3. 2019]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=720&ct1=0>
- Latentní kriminalita. *Eprávo* [online]. 2002 [cit. 2. 2. 2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/latentni-kriminalita-15571.html>
- Návrhy opatření k řešení problematiky diváckého násilí. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2008 [cit. 28. 5. 2019]. Dostupné z <https://www.mvcr.cz/soubor/2008-11-priloha-mala-pdf.aspx>
- Počet trestů zákazu vstupu. *Udalosti* [televizní pořad]. ČT1, 19. 3. 2019 [cit. 1. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097181328-udalosti/219411000100319/obsah/682687-pocet-trestu-zakazu-vstupu>
- Pozměňovací návrh k vládnímu návrhu zákona o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, tisk 286/2. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 2011 [cit. 8. 3. 2019]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=6&ct=286&ct1=2>
- Stanovisko vlády k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších právních předpisů, tisk 367/1. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 1998 [cit. 8. 3. 2019]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1996ps/tisky/t036701.htm>

- Stanovisko vlády k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších právních předpisů, tisk 720/1. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 2014 [cit 8. 3. 2019]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=720&ct1=1>
- Statistická ročenka kriminality rok 2014. *Ministerstvo spravedlnosti České republiky* [online]. 2016 [cit. 5. 6. 2019]. Dostupné z: <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>
- Statistická ročenka kriminality rok 2015. *Ministerstvo spravedlnosti České republiky* [online]. 2017 [cit. 5. 6. 2019]. Dostupné z: <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>
- Statistická ročenka kriminality rok 2016. *Ministerstvo spravedlnosti České republiky* [online]. 2018 [cit. 5. 6. 2019]. Dostupné z: <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>
- Statistické přehledy kriminality. *Policejní prezidium České republiky* [online]. 2019 [cit. 5. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>
- Trest pro Slavii: tři domácí zápasy bez diváků a pokuta 750 000 Kč. *IDNES* [online]. 2011 [cit. 1. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/fotbal/prvni-liga/trest-pro-slavii-tri-domaci-zapasy-bez-divaku-a-pokuta-750-000-kc.A110512_143528_fotbal_min
- UEFA zrušila zákaz alkoholu při zápasech evropských pohárů. *Aktuálně* [online]. 2018 [cit. 4. 6. 2019]. Dostupné z: <https://sport.aktualne.cz/fotbal/uefa-zrusila-zakaz-alkoholu-pri-zapasech-evropskych-poharu/r~bcd7d79c796b11e8aaa4ac1f6b220ee8/>
- UZEL, Radim. K úchylkám mužů a žen přistupuje společnost jinak. *Novinky* [online]. 2009 [cit. 2. 2. 2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zena/vztahy-a-sex/158147-k-uchylkam-muzu-a-zen-pristupuje-spolecnost-jinak.html>
- Vládní návrh, kterým se předkládá Parlamentu České republiky k vyslovení souhlasu s ratifikací Úmluva Rady Evropy o komplexním přístupu k ochraně, bezpečnosti a poskytování služeb při fotbalových zápasech a dalších sportovních akcích, tisk 230. *Senát Parlamentu České republiky* [online]. 2018 [cit 3. 6. 2019] Dostupné z: <https://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/86485/72522>
- Vnitro chce urychlit vznik databáze problémových fanoušků. *České noviny* [online] 2019 [cit. 2. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/vnitro-chce-urychlit-vznik-databaze-problemovych-fanousku/1734972>
- Za řádění chuligánů dostal Baník třetí nejvyšší pokutu v historii. *Česká televize* [online]. 2014 [cit. 1. 6. 2019]. Dostupné z: <https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/fotbal/za-radeni-chuliganu-dostal-banik-treti-nejvyssi-pokutu-v-historii/5be0d9630d663b6fe830fba4>
- Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2017. Nejvyšší státní zastupitelství [online]. 2018 [cit. 4. 6. 2019] Dostupné z: <http://nsz.cz/index.php/cs/udaje-o-cinnosti-a-statisticke-udaje/zprava-o-innosti/2095-zprava-o-innosti-2017>
- Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2016. Nejvyšší státní zastupitelství [online]. 2017 [cit. 4. 6. 2019] Dostupné z: <http://nsz.cz/index.php/cs/udaje-o-cinnosti-a-statisticke-udaje/zprava-o-innosti/1897-zprava-o-innosti-2016>
- Zpráva o situaci v oblasti diváckého násilí, dopadu koncepce v praxi a návrzích dalších opatření. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2010 [cit. 28. 5. 2019]. Dostupné z <https://www.mvcr.cz/clanek/kriminalita-146433.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

Právní předpisy a mezinárodní dohody

- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
- zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon
- zákon č. 117/1852 Sb. ř.z., o zločinech, přečinech a přestupcích
- zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim
- zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich
- zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích
- zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích
- zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu
- zákon č. 1987/20 Sb., o státní památkové péči
- zákon č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím
- zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky
- zákon č. 50/1923 Sb., na ochranu republiky
- zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon
- deutesches Strafgesetzbuch
- Usnesení Rady z 29. listopadu 2016 o aktualizované příručce s doporučeními pro mezinárodní policejní spolupráci a opatřeními k předcházení násilí a výtržnostem a jejich zvládnutí při mezinárodních fotbalových zápasech, které se týkají alespoň jednoho členského státu („fotbalová příručka EU“) (2016/C 444/01)
- Rozhodnutí Rady z 25. dubna 2002 o bezpečnosti v souvislosti s fotbalovými zápasy mezinárodních rozměrů (2002/348/SVV)
- Úmluva Rady Evropy o komplexním přístupu k ochraně, bezpečnosti a poskytování služeb při fotbalových zápasech a dalších sportovních akcích
- Evropská úmluva o diváckém násilí a neslušném chování při sportovních událostech a zvláště při fotbalových zápasech

Soudní rozhodnutí

- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 3. 2003, sp. zn. 4 Tz 95/2002
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. 10. 2017, sp. zn. 7 Tdo 472/2017
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 6. 2017, sp. zn. 6 Tdo 756/2017
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. 5. 2017, sp. zn. 6 Tdo 579/2017
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. 5. 2017, sp. zn. 3 Tdo 447/2017
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 1. 2017, sp. zn. 6 Tdo 20/2017
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. 10. 2016, sp. zn. 7 Tdo 1352/2016
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 9. 2016, sp. zn. 3 Tdo 1257/2016

- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. 1. 2016, sp. zn. 8 Tdo 1449/2015, publikované pod č. 27/2016 Sb. rozh. tr.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 6. 1. 2016, sp. zn. 7 Tdo 1232/2015
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 8. 2015, sp. zn. 8 Tdo 936/2015
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 8. 2014, sp. zn. 8 Tdo 813/2014
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16. 10. 2013, sp. zn. 7 Tdo 840/2013
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 7 Tdo 924/2013
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. 3. 2013, sp. zn. 8 Tdo 1301/2013, publikovaný pod č. 6/2015 Sb. rozh. tr.
- Stanovisko Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. Tpjn 301/2012, publikované pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 7. 11. 2012, sp. zn. 8 Tdo 1270/2012
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 11. 2011, sp. zn. 6 Tz 57/2011
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 5. 2011, sp. zn. 8 Tdo 566/2011
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 2. 2011, sp. zn. 6 Tdo 84/2011, publikované pod č. 58/2011 Sb. rozh. tr.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 10. 2010, sp. zn. 8 Tdo 1315/2010
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12. 8. 2010, sp. zn. 8 Tdo 940/2010
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 4. 2010, sp. zn. 8 Tdo 237/2010, publikované pod č. 22/2011 Sb. rozh. tr.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. 6. 2009, sp. zn. 8 Tdo 682/2009
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 8. 8. 2007, sp. zn. 7 Tdo 886/2007
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 10. 2006, sp. zn. 8 Tdo 1330/2006
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 9. 2006, sp. zn. 8 Tdo 1131/2006
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 12. 2004, sp. zn. 7 Tdo 1494/2004
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 8. 2004, sp. zn. 5 Tdo 946/2004
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 5. 3. 2003, sp. zn. 6 Tdo 220/2003
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 11. 2002, sp. zn. 3 Tdo 969/2002
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 11. 2002, sp. zn. 7 Tdo 889/2002
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 7. 2002, sp. zn. 5 Tdo 388/2002
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 6. 2002, sp. zn. 7 Tdo 224/2002
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 6. 12. 2001, sp. zn. 3 Tz 208/2001
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 11. 1990, sp. zn. IV Torz 17/90, publikovaný pod č. 44/1990 Sb. rozh. tr.
- Rozsudek Nejvyššího soudu Slovenské republiky ze dne 10. 7. 1990, sp. zn. 3 To 20/90, publikovaný pod č. 12/1991 Sb. rozh. tr.

- Rozhodnutí Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 6. 6. 1986, sp. zn. 11 To 49/86, publikované pod č. 10/1987 Sb. rozh. tr.
- Rozsudek Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 18. 7. 1985, sp. zn. 11 To 51/85, publikovaný pod č. 45/1986 Sb. rozh. tr.
- Rozsudek Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 17. 12. 1976, sp. zn. 8 Tz 30/76, publikovaný pod č. 40/1977 Sb. rozh. tr.
- Rozsudek Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 21. 7. 1975, sp. zn. 11 Tz 31/75, publikovaný pod č. 4/1976 Sb. rozh. tr.
- Zpráva Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky ze dne 16. 12. 1974, sp. zn. Plsf 3/74, publikovaná pod č. 1/1975 Sb. rozh. tr.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky ze dne 27. 4. 1967, sp. zn. 7 Tz 16/67, publikované pod č. 61/1967 Sb. rozh. tr.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 18. 9. 1959, sp. zn. 5 Tz 53/59, publikované pod č. 6/1960 Sb. rozh. tr.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 28. 9. 1923, sp. zn. Kr II 778/22
- B 1/1986-7-II
- B 1/1984-1
- B 3/1980-27
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 31. 3. 2010, sp. zn. 2 As 84/2009
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 19. 2. 2004, sp. zn. 2 As 69/2003, publikovaný pod č. 216/2004 Sb. NSS
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu Československa ze dne 27. 5. 1926, sp. zn. 17035/25
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 5. 2006, sp. zn. 2 To 31/2006
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 10. 2005, sp. zn. 111/2005
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 3. 2004, sp. zn. 2 To 16/2004
- Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 17. 12. 2009, sp. zn. 4 To 700/2008
- Rozhodnutí Krajského soudu v Brně ze dne 5. 4. 1962, sp. zn. 3 To 113/62, publikované pod č. 4/1963 Sb. rozh. tr.

Seznam příloh

- Příloha č. 1: Struktura osob odsouzených v České republice za spáchání trestného činu výtržnictví v letech 2014, 2015 a 2016
- Příloha č. 2: Počet zjištěných a objasněných trestných činu výtržnictví v České republice spáchaných na sportovních a veřejných akcích v letech 2012 až 2018

Příloha č. 1:

Struktura osob odsouzených v České republice za spáchání trestného činu výtržnictví v letech 2014²⁰⁹, 2015²¹⁰ a 2016²¹¹

odsouzení	2014		2015		2016	
	počet osob	%	počet osob	%	počet osob	%
celkem	4949	100	4790	100	4673	100
muži	4667	95	4475	93	4366	93
ženy	272	5	316	7	307	7
mladiství	270	5	232	5	212	5
věk 15 až 17 let	272	5	238	5	216	5
věk 18 až 19 let	437	9	364	8	332	7
věk 20 až 24 let	1216	24	1225	25	1107	24
věk 25 až 29 let	937	19	938	20	855	18
věk 30 až 39 let	1280	26	1235	26	1303	28
věk 40 až 49 let	530	11	519	11	583	12
věk 50 a více	277	6	271	5	277	6

²⁰⁹ Statistická ročenka kriminality rok 2014. *Ministerstvo spravedlnosti České republiky* [online]. 2016 [cit. 5. 6. 2019]. Dostupné z: <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>

²¹⁰ Statistická ročenka kriminality rok 2015. *Ministerstvo spravedlnosti České republiky* [online]. 2017 [cit. 5. 6. 2019]. Dostupné z: <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>

²¹¹ Statistická ročenka kriminality rok 2016. *Ministerstvo spravedlnosti České republiky* [online]. 2018 [cit. 5. 6. 2019]. Dostupné z: <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>

Příloha č. 2:

Počet zjištěných a objasněných trestných činů výtržnictví v České republice spáchaných na sportovních a veřejných akcích v letech 2012 až 2018²¹²

výtržnictví na sportovních a veřejných akcích	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
zjištěných skutků²¹³	41	53	65	58	54	59	61
objasněných skutků²¹⁴	39	42	50	52	49	58	57

²¹² Statistické přehledy kriminality. *Policejní prezidium České republiky* [online]. 2019 [cit. 5. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

²¹³ Pro trestný čin bylo zahájeno trestní řízení.

²¹⁴ Včetně dodatečně objasněných případů zjištěných v dřívějších letech.

Název práce, abstrakt a klíčová slova v českém jazyce

Název

Právní úprava trestného činu výtržnictví

Abstrakt

Tato práce se věnuje české úpravě trestného činu výtržnictví, který je v § 358 TrZ vymezen značně abstraktně jako výtržnost nebo hrubá neslušnost spáchaná veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném. Práce má za cíl poskytnutí obecné charakteristiky daného trestného činu, vymezení jeho adekvátního výkladu, navržení vhodných změn současné úpravy a rozbor problematiky diváckého násilí jako zvláštní formy výtržnického jednání.

Obsah práce se člení do šesti částí, z nichž první rozebírá jednotlivé znaky skutkové podstaty trestného činu výtržnictví se zaměřením na znaky vyjádřené neurčitými právními pojmy. Závěrečná kapitola této části se pak zaměřuje na nedostatky současné úpravy a návrhy možných změn.

Druhá část se zabývá přípustností jednočinného souběhu výtržnictví s jinými trestnými činy a zvláště rozebírá nemožnost takového souběhu z důvodu faktické konsumpce. Následující část je věnována přestupkům postihujícím méně závažná jednání výtržnického charakteru, tedy přestupkům proti veřejnému pořádku a proti občanskému soužití. Rovněž jsou zde vyjádřena hlediska pro posouzení, zda konkrétní výtržnické jednání dosahuje intenzity trestného činu, nebo pouze přestupku.

Čtvrtá část mapuje historický vývoj trestněprávního postihu výtržnického jednání na našem území. Postupně je zde popsána úprava dle trestních zákonů z let 1852, 1950 a 1961, včetně otázky zneužívání trestného činu výtržnictví komunistickým režimem. Závěrečná kapitola patří § 358 současného trestního zákoníku a doposud přijatým i zamítnutým návrhům na změnu jeho znění.

Pátá část poskytuje komparaci české úpravy výtržnictví s korespondujícími trestnými činy dle německého a slovenského trestního práva, na základě čehož hodnotí možnost inspirace pro budoucí změny trestního zákoníku dle této zahraniční úpravy.

Šestá část se zabývá otázkou diváckého násilí a zaměřuje se především na legislativní opatření pro zajištění pořádku na českých fotbalových stadionech včetně úvah de lege ferenda. Uvedeny jsou rovněž související aktivity Evropské unie, Rady Evropy a dalších mezinárodních aktérů. Následný závěr práce poskytuje rekapitulaci autorových zjištění.

Klíčová slova

Výtržnictví

Veřejný pořádek

Divácké násilí

Název práce, abstrakt a klíčová slova v anglickém jazyce

Title

The crime of disorderly conduct regulation

Abstract

This thesis deals with a Czech legal regulation of the crime of disorderly conduct, defined in section 358 of the Criminal Code in a very abstract way as a gross indecency or disorderly conduct committed publically or in a publically accessible place. The main aim of the thesis is to offer a general characteristic of the crime, to specify its appropriate interpretation, to propose potential alterations of the current legislation and finally to describe a problem of spectator violence as a specific type of disorderly conduct.

The thesis consists of six parts, the first of which analyses elements of the crime with a focus on elements laid down by indefinite concepts of law. Problems of the current legislation and proposals of its potential changes are also mentioned in a final chapter of this part.

The second part deals with admissibility of concurrence of disorderly conduct with other crimes and special attention is paid to impossibility of such concurrence on the grounds of consumption of crimes. The next part is concentrated on administrative delicts committed in cases of less serious disorderly conducts, i.e. administrative delicts against public order and against civil coexistence. This part also provides main indicators determining a decision if particular illegal behaviour reaches the intensity of the crime or only of the administrative delict.

The Fourth part describes disorderly conduct regulation and its penalizing in the past. The thesis covers related penal regulation contained in Habsburg and Czechoslovak criminal laws of 1852, 1950 and 1961, including a topic of abusing of the crime by the communist regime. The final chapter of the part is about section § 358 of the current Criminal Code and its proposed and enacted alterations.

The fifth part provides a comparison of the Czech regulation of disorderly conduct with corresponding crimes contained in German and Slovak penal law, based on which considers possible inspiration for future changes of the Czech Criminal Code according to this foreign legislation.

The sixth part discusses the issue of spectator violence with major attention paid to legislative measures ensuring order at Czech football stadiums, including suggestions de lege ferenda. Related activities of the European Union, the Council of Europe and other international bodies are also presented. Subsequent conclusion of the thesis summarizes author's findings.

Keywords

Disorderly conduct

Public order

Spectator violence